

1307.

TUDÓSÍTVÁNY

A

MAGYAR-ERDÉLYORSZÁGI KEGYES TANITÓREND

KECSKEMÉTI

FŐGYMNASIUMÁRÓL

AZ

1875—6-iki tanév végén.

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT FÓTH LÁSZLÓNÁL.
1876.

TUDÓSÍTVÁNY

A

MAGYAR-ERDÉLYORSZÁGI KEGYES TANITÓREND

KECSKEMÉTI

FŐGYMNASIUMÁRÓL

AZ

1875—6-iki tanév végén.

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT FÓTH LÁSZLÓNÁL.
1876.

TARTALOM.

- I. A Hunyadiaknak az állam körül szerzett érdemeik s elkövetett hibáik.
  - II. Vallásügy.
  - III. A tananyag beosztása az 1875—6-ik tanévben.
  - IV. A tanév folytán kidolgozott feladványok.
  - V. Tanári kar.
  - VI. Érdemsorozati jegyek.
  - VII. Az érdemsorozatban előforduló rövidítések jelentménye.
  - VIII. A főgymnasiumi ifjúságnak érdemszerinti sorozata.
  - IX. Statistikai kimutatás.
  - X. Az 1876. évben kitűzött pályakérdések.
  - XI. Tanodai közlemények.
  - XII. Segély- és ösztöndíjak.
  - XIII. Tanodai segédszerek és szerelvények.
  - XIV. Figyelmeztetés.
-

I.

A Hunyadiaknak az állam körül szerzett érdemeik s elkövetett hibáik.

I.

Zsigmond király halálakor hazánk állapota nem volt irigylésre méltó; egyfelől Erdélyben a 3 év óta összeszaporodott dézma készpénzben való fizetése, s a szabad költözés gátlása miatt fegyvert ragadt pórok lázadása zajlott; másfelől a szomszéd keresztény fejedelmek részvétlensége következtében mármár hatalom-erőre kapott ozmánóság fenyegette az ország biztonságát; — idejárult, hogy a banderialis hadszerkezet következtében kifejlett oligarchia is megnehezítette luxenburgi Zsigmond utódainak: az osztrák Albertnek s a lengyel Ulászlónak uralkodását; de az isteni gondviselés úgy akará, hogy a nemzet erejének célszerű használója, s a vész elhárítója a körülmények, saját képessége s rendületlen jelleme által az erénytelen korban magasra emelkedett Hunyady János legyen, kiben a körülbelül 50 évig tartott Hunyadi-korszak megnyitóját tiszteljük.

Oly korszak ez, melynek elején még — Horváth Mihály szerint — a haza szent szerelmét önzés-, az áldozatkészséget önhaszonlesés, a közszellemet magánérdek és szűkkeblűség, a polgári erényeket meghasonlás, pártviszályok s rablás váltották fel; melyben sziklavárok emelkedtek, melyekben a bűn menedéket, a viszálykodás táplálékot nyert, de mely egyszersmind ezektől eltekintve a hazai történelemben egyike a legérdekeseb- és legfényesebbnek; melynek előadása meghatja a honfi kebelét; mely eseményeiben sok tanuságot nyújt az utódoknak. Most a nemzet tömegéből hatalmas egyéniségek emelkednek ki, melyek egyrésztől hatalomvágytól üzetve, — másrésztől a vészben forgott haza szeretetétől áthatva, annak megmentésére magasztos lelkesedéssel törekedve hazafiságuk nagyszerű tetteivel töltik be a nemzeti történelem lapjait.

Hirtelen tünt elő e korszak, de alig egy pár ivadékon keresztül fényes virágzás után már elenyészett. Két fő képviselője van: Hunyadi János és fia Mátyás, kik a legmagasb polera emelkedve hazájoknak oly tündöklő fényt tudtak szerezni, milyenre azóta nem vergődhetett, s mely által az akkori művelt világra, különösen Európa keleti részére hatalmas befolyást gyakorlott; úgy, hogy a többi szomszéd államok s tartományok története csak függelék gyanánt tűnik fel.

Nem szándékunk azonban e korszak kimerítő rajzát adni; ezuttal csak a Hunyadiak érdemeinek és elkövetett hibáik felsorolására szorítokozunk.

Mi az állam körül szerzett érdemeiket illeti, legelőször a hadi pályán — győzelmek által — szeretteket soroljuk elő Ulászló uralkodásától kezdve; jöllehet Hunyadi János már Zsigmond és Albert idejében hasznos szolgálatokat tett királyának főleg a husziták elleni háborúban, miért az utóbbi uralkodótól Görgey, Déva s más kisebb uradalmakkal adományoztatott meg. Jánosnak, a jellemes hazafinak érdemei főleg a hadi pályán csoportosulnak.

1) A törökök ellen nyert győzelmei sorát Ulászló idejében 1441-ben kezdi meg, midőn mint erdélyi vajda, a gögös Izsák, szendrői béget Belgrád körül megveri; tehát azon időben, midőn a két trónkövetelő Erzsébet és Ulászló között Osztrákhon szélein polgárháború folyt. Hervadhatlan babérkoszorút fűzött továbbá Hunyadi magának, midőn 1442. tavaszán az Erdélybe tört Mezőid béget Szeben mellett megveri. E győzelem következménye vala, hogy a törökök legyőzhetlensége igaztalannak bizonyult be, s Hunyadit a ker. fejedelmek tisztelni tanulák; kinek érdeme ezuttal, hogy Erdélyt a feldúlástól megmentette. Egy másik győzelmének színtere még ez évben az erdélyi vaskapu szoros volt július hónapban. Most már a hon megvédhetése iránti bizalom tetemesen növekedett a magyar kormánynál, — s így a Nándorfehérvárt kérő török követ megszegyenitve elutasittatik. Az 1443-diki év Hunyadinkra örök dicsőséget hozott; ebben ugyanis rövid 2 hónap lefolyása alatt 6 ízben győzött, s majdnem a török birodalom szívéig hatolt. Ezen, ugynevezett hosszú hadjárat, Teleki szerint, hazánknak hadi tettekben különben sem szegény történeteit oly szakaszszal bővítette, melyet semmi konokság, semmi erőszak sem lesz képes a jövődókor emlékéből kiszakítani, s mely a nemzet ünérzetét egész erővel ragadja meg. Callimachus e győzelmek dicsőségét több író ellenében elsőbb Ulászlónak adja Hunyadi mellett.

Az 1444-iki szerencsétlen várnai csata a sors változandóságához szokott Hunyadit nem bátortalanítá el; el volt határozva, hogy a vesztett csata szegyenét új győzelem által mossa le. Roncsolt seregét újra rendezé, s 1445. nyarán a Száván túl Sarno mellett újra egy török sereget győz le.

Az 1448. év nem termett borostyánt Hunyadi számára; — de a rigómezei veszteség ép úgy nem tudá lankasztani hőstünk buzgalmit s tevékenységét,

mint a várnai; s már 1450-ben megveri a becsapkodó Firuz béget az alvidéken, 1454-ben ugyanezen Firuz béget Krusócnál visszavervén, Bolgárországba is becsapott, s így nevét újra félelmissé tévé ellenségei előtt. — Az 1456-dik év Hunyadi dicsó élete legfényesebb tettét tünteti föl; a nándorfehérvári diadal a megfeszített bajnok erőnek legkielégítőbb jutalma lehetett; következménye pedig, hogy a haza újból megszabadított. Most a magyar vitézség emléke általszáll a maradékra, melyet lelkesíteni tud az ősök eme csatája, s melyet kegyelet s hálás érzet tölt be a győzelem kivívója iránt. Ezek szerint Hunyadi 10 nagyobb csatában győzött a törökök ellen.

2) Érdemeket szerzett a haza körül, midőn az ország hűtleneit és azokat, kik az ország többsége által választott Ulászlónak meghódolni nem akartak, megfenyíté; mint 1440-ben Cilleit, a következő évben Garay Lászlót, majd a havasalföldi vajdákat több ízben. 1449. és 1451-ben a már régóta zsarnokoskodó Giskra megfenyítésére vezette edzett és boszút szomjazó hadseregét, s tőle több sziklavárat el is foglalt. 1450-ben a hűtlen Brankovics szerb fejedelmet, ki a magyarok hadi terveit s mozdulatait a rigómezei csata előtt elárulta; s ki a menekülő Hunyadit elfogatta, — magyarországi jószágaitól megfosztja s azonkívül még saját tartományát Szerbiát is elpusztítja. stb.

Igy védelmezi hősünk a magyar korona jogait, s érdemei némi elismerésül a király ősi cimerét is megbővítette: veres oroslán lábaival arany koronát emel föl fehér mezőben; mely utóbbi szín szándékainak tisztaságát jelenti.

3) Érdeme, hogy a magyar állam megesonkittatásába nem egyezett bele, midőn 1442-ben a béke Ulászló és Erzsébet között a Szepességnek örökre Lengyelországhoz kapcsolatása árán kötettetett volna meg. „Én, — ugymond az erre nézve megkérdezett nagy befolyású hazafi, — ohajtom illő feltételek alatt a béke- és belső csend helyre állítását, hogy így egész erővel fordulhassunk a kereszténység ellenségének; de inkább küzdjünk meg a legnagyobb veszéllyel, mintsem az ország megesonkittatásába beleegyezzünk; ezt maradékainkra oly épségben szállítani: mint elődeinktől átvevők, szent és mulhatlan kötelességünk. (Bonfin III. tiz. V. könyv 315. l.)

4) A sz. korona és a kis László kiszabadítása körül is — a ravasz róm. király Frigyes kezéből — sokat szorgoskodott.

5) Érdeme, hogy válságos pillanatokban drága életét — de a haza javára — megmenteni nem kételkedett; mint pl. a várnai és rigómezei csatánál. Igaz ugyan, hogy dicsőbb lett volna rá nézve itt hősileg meghalni, de mit csinál ezen esetben Magyarország fő- és kormányra alkalmas férfi nélkül. Kellott éreznie Hunyadinak, hogy élete a haza sorsával némileg össze van kötve, s azért dicsőségét áldozatul kell hozni a szeretett honnak, melynek egész élete szentelve volt. Igaz az is, hogy e miatt őt némelyek, mint a Hunyadiak ellensége, a lengyel Dlugoss és Aeneas Sylvius féltékenységgel, a csata-

mező gyáva elhagyásával vádolják; de ezen rágalmazó alacson vádat megcáfolja a nagy hős egész élete, ki mindig ott volt, hol a legnagyobb veszély forgott.

6) Mint kormányzó is magasan áll Hunyadi, ki hazája méltóságát polgári országlás által is igyekezett fentartani. Mély belátás, szigorú igazságszeretet, tántoríthatlan egyenesség, fáradhatlan szorgalom s az alkalmas személyek tapintatos megválasztása jellemzik őt e téren. Bonfin szerint: „...industria et virtute supra omnium opinionem genus suum illustravit.“ Vagy más helyt: „Lites civiles diremit, ius omnibus aequae dixit iudiciis integerrime praefuit;... sedens, stans, incedens, equitansque rogatus, ius dicebat.“ (III. tiz. VII. k. 338. l.)

7) Áldozatkészsége sem hagyható említés nélkül, melylyel a vést hazájától elhárítani iparkodék. Több ízben saját költségén ajánlott fel zsoldos hadakat; mint 1455-ben is. 1456-ban pedig 7 ezer embert ki is állított. Ekként ő a hazaszereteten s polgári erényekben tettelegesen példával ment elő, s a halálcsapást, mely a hazára többször méretett, elhárította, s ennek határait ép-ségökben megtartotta.

Mátyás, kiben a nemzet nagy atyjának érdemeit jutalmazta, midőn őt a trónra emelte, — állásánál fogva nagyobb hatalomkörrel bírván, tevékenysége által kivivott érdemei több csoportra oszlanak.

1) A hadi pályán szerettek soroljuk elő; és ugyan a törökökkel vívott harcait illetőleg, — habár itt az általa kivivott eredmény nem is volt megfelelő a király hadvezéri tehetségeinek, — mégis gyűjtött magának e tekintetben is érdemeket, midőn a Szerémségbe, Temesközbe, Bosnyába több ízben betört törököket kiűzte. Uralkodása alatt történt a nevezetes kenyérnezei ütközet is.

2) Érdemeket szerzett magának Mátyás az országlása alatt támadt lázadások lecsillapítása és elfojtása által. Így uralkodása első és második évében a Garay-Ujlaky-féle fondorlatokat hiúsítá meg; 1467-ben az új kincstáradó s koronavám behozatala miatt föllázadt erdélyieket villámgyors megjelenése által lecsillapítja. 1471-ben a cseh háború alatt gyakran szedett subsidiumok miatt elégtelen nagyok pártos törekvéseit rendületlen jelleme s mély emberismerete által kijátsza; mincképpen a behívott Kázmér herceg az országot sietve elhagyja. 1474-ben az Erdélyben támadt székely mozgalmat célirányos rendeletei következtében könnyű szerrel fojtja el.

3) Nevelte Mátyásnak a haza körül szerzett érdemeit a felső Magyarországon magukat befészkelte kelyhesek kiirtása. Valóban nagy fáradtság- és sok időbe került, míg a sziklaváraikba húzódtok s titkon a csehektől is támogatott rablóktól a megfélemlített felsővidékieket megszabadította.

4) A melléktartományokban is iparkodott a magyar korona jogait fentartani; Szerbia ugyan nagyjából a török hatalmába került, de Bosnyában

2 izben véresen megtorolta a király Mohamed beavatkozásait. Havasalföld 1462-ben hódolt Mátyásnak; Moldvában pedig a hűtlen Bogdanovics István 1467-ben az erdélyi lázadás elfojtása után szorítottatott hűségre. E győzelmét énekli Janus Pannonius: „Mathiae gemini simul accessere triumpho; Una simul fixit bina tropaea manus.“ (Teleki III. k. 544. l.)

5) Mint királynak érdemei, hogy a felekezetekre oszlott s cseh rablólktól, féktelen uraktól ellepett hazát kibékítette; a királyságnak, miként N. Lajos, fényt s tiszteletet gerjesztő erőt kölcsönzött, — szóval hazánkat oly pontra emelte, melyhez hasonlóra azóta nem vergődhetett.

A dacos és féktelen olygarchiát féken tartotta, mit a rögtöni és számos befogatások esetei is tanusítanak. Fejedelmi jogait és evvel az ország önállóságát nagy erélylyel óvta meg a külföld beavatkozása ellen. Így a pápák minden kísérletét, mely az apostoli király fő kegyúri joga ellen volt intézve, méltánylást érdemlő erélylyel utasította vissza. 1486-ban a Cyllei-féle örökségbe: a csáktornyai és strigói uradalmak ügyeibe kívánt a pápa avatkozni; mire nézve kijelenté Mátyás, hogy nem hajlandó országa világi ügyeiről bárkinek felelni a róm. egyház törvényszéke előtt, és annak ítélete alá vetni magát; sőt ez utóbbit — ugymond, — még alattvalóira sem engedi meg, nemcsak városok és várakra, hanem még egy házhelyre vagy szállókertre nézve sem stb. Más izben, midőn a pápa 1480-ban modrusi püspököt nevezett ki, Mátyás a bibornokok gyülekezetének a többi közt értésére adá, hogy az ilyfélét a magyarok nagyon szívökre veszik, s hogy erről világos tudomása legyen ő szentiségének, győződjék meg, hogy a magyar nemzet ama kettős keresztet, mely országának cimere, inkább hármassá változtatja, hogysem abban megegyezzek, miszerint a koronához tartozó egyházi javadalmak és főpapságok a szent szék által adományoztassanak.

6) Az igazságszolgáltatás terén is érdemei vannak Mátyásnak. Itt ő részben mint újító lép föl, a mennyiben a becsúsztott számtalan visszaéléseket nagyrészt megszüntette; a jogszolgáltatást jobban elrendezte; mi kitünik az 1486-ik nagy- s nevezetes törvénykönyvből; — e mellett az alkotmányos elveket is szorosabban meghatározta. — A városokat is ápolá, mint kiadott számos oklevelei bizonyítják.

7) Érdemei a honvédelem körül. A Hunyadi-korszak elején a banderialis hadrendszer minden hiányai s hibái előtűntek. Az ezen kori törvények tanuskodnak, miképen a zászlóaljok s telekkatonaság hanyagul és hiányosan állítottak ki; a köznemességből is sokan igényelték a zászlós urak kiváltságait: miszerint a megyei hatóság alól kivétessenek, s így telekkatonáikat a megyei zászlók alá küldeni vonakodtak; mások a táborozási köteleiséget pénzen váltották meg. — Végre a törökök részéről fenyegető veszély figyelmissé tette a nemzetet bomladozó hadszervezetére, s némi gond fordítottatott erre már Hu-

nyadi János idejében; Mátyás pedig e tekintetben is iparkodott emelni az ország erejét. Számos háborúi kívánatossá tették a hadügy szabályozását, s a körüle elhatalmasodott visszaélések megszüntetését. Már az 1459-diki Szegeden alkotott törvénykönyv is sokat mutathat e tekintetben. Itt a kir. jószágok telekkatonasága, a főpapok, zászlósok banderiumai s a szegény nemesek illetékei szorosabban megállapítottak; a derékhad táborozási ideje és tere meghatározott. Ezen szabályozáson kívül Mátyás a töröktől váratlan becsapásokkal fenyegetett határszéleket is megerősítette, s több magyar, bosnya- és tótországi várakban állandó zsoldosokat tartott. Támadó háborúi miatt állandó zsoldoshadat is szervezett; ez utóbb 30 ezernyre szaporodott; magvát tette pedig a világhírű fekete sereg, melynek ellátása és díjazására sok gondot fordított a tevékeny király. Kétnemű lovassága, úgyszintén gyalogsága volt; nehéz- és könnyű fegyverzetű. (Horváth M. „A honvédelem történeti vázlata.“ — Kovachich: Supl. ad. Vest. Com. 2. k. 305. l.) Bátran állithatjuk tehát, hogy Mátyás erőteljes és rettegett személyisége újra fölébresztette a kiveszni látszó hadi erőnyeket.

8) A tudomány- és művészet előbbrevitele által is szerzett Mátyás dicsőséget. Ezeket nemcsak kedvelte, hanem magának is nagy jártassága volt bennök; azért mondhatta róla a castellai püspök, pápai követ: „Est enim rex sapiens et doctus.“ Vannak ugyan írók, ezek közt Piringer, kik azt állítják, hogy Mátyás csak második nősülése után — Beatrix rábeszélése folytán lett a tudományok pártfogója; de ez alig áll, miután több fönmaradt oklevél az ellenkező mellett bizonyít (mint 1468. jul. 25. — és 1471. sept. 13. kelt okl.). Pozsonyban Vitéz érsek vezetése alatt 1467-ben egyetemet állított; miután pedig ez megszűnt, Budán egy nagyszerűt tervezett; de az osztrák háború félbehagyatta vele az épületet, melynek falai még egy század után is fenmaradtak. Ehhez méltó társ lett volna a páratlan s nagy költségbe került budai könyvtár.

Alig találtatott fel a könyvnyomda: már is állítottatott föl Budán 1470-ben. Kedvelte Mátyás a művészetet is, különösen — Ranzan szerint — az építészetet. A tudósokat és művészeket bőkezűen szokta megajándékozni, mit nem csupán hiúságból tett, — mint a sokban ellenséges érzelmű Tubero állítja, — hanem a tudományok nemesebb szeretetéből. A visegrádi palota s udvar „földi paradicsom“ nevezetet érdemelt ki. Ezekre vonatkozik Bonfiniusnál:

Atria cum statuis, ductis ex aere foresque

Corvini referunt principis ingenium.

Mathiam partos tot post ex hoste triumphos,

Virtus, aes, marmor, scripta perire vetant.

9) A mi az ipar- és kereskedelem előmozdítását illeti: e téren is, menél mostohábbak voltak a viszonyok, annál inkább iparkodott Mátyás az anyagi

erőt gyarapítani, mi magának is érdekében állott, miután a városok adójára, a vámok s harmincadok jövedelmeire nagy szüksége volt mindenkor. A bel-földi nyomasztó törvénytelen vámokat eltörülte; a harmincadot szabályozta; a rabló várakat, — az apró zsarnokok fészkeit — lerontatta; mi által az utak bátorságát helyreállította. Az ipar előmozdítására számos német s olasz kézműveseket hitt be; a céhszabályokat pedig ujonnan megjavítva adta ki.

E röviden vázolt nézetekből is kitűnik a Hunyadiak szorgalma s tevékenysége, mely, dacára az igen számos zsibbasztó akadályoknak, — oly nagy volt, hogy az 50 évig tartó korszakban nem találunk évet, melyben egyik vagy más téren nem fáradoztak volna a nemzet érdekébenek fejlesztése, a haza üdvének előbbre vitelén. János, az emelkedett államerényű hazafi, dacára a törpe olygarchia ármányai- és eselszövényeinek; dacára a szűkkeklű rendek által az 1447-diki országgyűlésen hozott káros végzéseknél; dacára a magyar állam fenhatósága alatti s annak védelmét igénybe vevő fejedelmek többször tanúsított árulásainak; dacára az európai fejedelmek részvétlenségének: a török elleni háborúval fel nem hagyott, ő csüggedni nem tudott, csak erélyét sarkalták az akadályok; innét jogosult szomorúsága az egész kereszténységnek a nagy hős halála fölött. Aeneas Sylvius szerint „ut . . . morte illius spes quoque nostra interiisse videatur.“ Maga Dlugoss, a Hunyadi háznak igazságtalan ócsárlója, így nyilatkozik róla: „Vir in armis et administratione bellorum eorum praecipue, quae contra turcos pro catholicis gerebat, celebris et magni pretii. Cujus mors non solum regno Hungariae, sed et universo catholico orbi damnosa fuit . . .“ Mint kormányzó nem mulasztotta el tevékenységét oda is fordítani, hogy hazája méltóságát, javát ne csak fegyverrel, hanem jól vitt polgári országlás által is fentartsa.

Korántsem habozunk ily elismeréssel lenni Mátyás tevékenysége iránt. Ő, jóllehet uralkodása rendkívüli nehézségek által volt környezve, részint a rendes adó behozatala és állandó katonaság alkalmazása által, mint hatalmi eszközökkel; részint ritka személyisége által „képes volt hazánk önállóságát Nyugat és Kelet egyiránt növekedő ellenséges behatásai ellenében föntartani; Fridriknek Magyarországra irányzott uralmi igényeit visszazorítani, koronája tekintélyét a korabeli fejedelmek által is elismertetni.“ Magyarországot nagygyá, dicsővé s Közép-Európában föltételező hatalommá tenni. E szerint kiemelkedik tevékenysége külháborúiban, melyek kormánya nagyobb részét betöltik; kiemelkedik belharcaiban, midőn az ország hűtleneit, vagy a pártoskodó nagyokat szorítja hűségre; kiemelkedik, mint alkotmányos királynak, midőn újításokat hoz az adó- és hadügybe; midőn iparkodik előmozdítani az ipart és kereskedést; midőn hathatósan pártfogolja a tudósokat és művészeket. Hatott kortársaira harci dicsősége s hirneve, melyet még II. Mohamed is elismert; érezte ezt legnagyobb elleneivel Kázmér-, Ulászló- s Frigyessele; s a Bécs-Ujhelynél megjelent

török követtel. Tudott imponálni korabelieinek a nagy fénynyel, melyet nyilvános föllépéseinél kifejtett; tudott hatni katonáira emberismerete- s ebből folyó tapintatos bánásmódja által; tudott összes alattvalóira, kiket rendkívüli erélye s a rokont és barátot sem kimélő igazságszeretet által félelemmel kapcsolt tiszteletre gerjesztett. Ily nagyság birhatta Theobaldus Antalt a következő sirirat készítésére:

„*Corvini haec brevis urna est, quem magna fatentur
Facta fuisse Deum, — fata fuisse hominem*“;

avagy Bonfint e nyilatkozatra: „*Una cum ipso decus, fortitudo nomenque panonicum concidisse visum est.*“

II.

Hogy a fényoldalak mellett igen sokszor árny is észlelhető, erre nézve a Hunyadiak is szolgáltatnak példát, — jóllehet hibáik, — erényeikkel összehasonlítva — eltörpülnek.

Hunyadi Jánosnak hibául róhatjuk fel:

1) Hogy 1444-ben a szegedi békeokmány megszegésébe beleegyezett; holt akkor már nagy befolyásánál fogva aligha meg nem akadályozhatta volna a szegedi országtanácsban; így pedig a szerencsétlen várnai csata is elmarad. Igaz ugyan, hogy a törökök elleni harca nagyon kedvezőknek mutatkoztak a körülmények; ide járult Julián pápai követ ékes beszéde a háború mellett; talán ezek és a megtántorított többi országnagyok példája hatottak jobban Hunyadira, mint a neki ígért bolgár királyság. Az ütközet előtt hibául lehet még neki felróni, hogy a haditanácsban, — dacára az eleség, lópor és ágyúk hiányának, — a megütkezés mellett szólt. E hibáját később maga is beismerte.

2) Hogy a törökök elleni folytonos háború szentsége néha megvakítá őt annyira, hogy az akadályokat kevésbe véve: saját erejét, lelkesült katonáinak vitézségét túlbecsülve, seregét nyilvános veszélyeknek is kitette; mint a várnai és rigómezei ütközetekben.

3) Hogy a közbéke, — a rend — s az ország nyugalma háborgatói irányában nem fejtett ki kellő erélyt, mint Cyllei ellen, kit ármánykodásai után ártalmatlanná kellett volna tennie.

4) Hogy a szent atya irányában akkor is, midőn a korona jogaiba vágott (a püspökök és apátok kinevezése által) engedékeny volt.

Mátyás hibái és mulasztásai már számosabbak; de ezek rajta nagyobb hatalomköre, magasb állása, hosszabb szereplése s a körülmények nyomasztó hatása után könnyebben is megeshettek.

A háborúzásokat illetőleg hibái:

1) Hogy a török háborút egészben véve egész uralkodásán át nem foly-

tatta és vitte oly erélyvel és kitartással, milyent az ország természetes érdeke — melynek egy uralkodó tetteire döntő motivumnak kell lenni, — megkívánt volna; hogy midőn már a cseh háborút elvállalta, a törököknek Bonfin és Dlugoss által hitelesen említett béke követségét az egri nagy tanácsban határozatlan válaszzsal bocsájtotta el; mi által országa békéjét e részről nem biztosította.

2) Hogy legfőbb feladatát, mi a török elleni harc volt, szem elől veszttve, a csehek elleni háborút elvállalta. Igaz ugyan, hogy Mátyásnak igen sok s részben nyomos okai voltak e háborúra, melyek iránt némi méltánylással is kell lennünk, noha őt megrójuk; — igaz, hogy az országtanács nagyobb része is megegyezését adta a harchoz; de ha az ország legközelebbi jövőjére függesztjük szemünket, lehetetlen nem kárhoznunk, hogy Mátyás eltért azon politikától, melyet hős atyjának példája s a nemzet égető szüksége számára kitűzött. A pápának, illetőleg az egyháznak lehettek okai, hogy jobban félt az eretnekségtől, a szakadástól, mint az ozmánoktól; de a haza nehéz körülményei közepett nem lehetett hivatása lángeszű Mátyásunknak, hogy a természetes ellenséget mellőzve: uralkodásának jó nagy részében az egyház előharcosának szerepét elvállalja. Sejtenünk szabad, hogyha a király e ballépése meg nem történik, ha tehát a törökök erejét megtöri, mire Hunyadi János tettei után nem kis remény nyílt, — talán nem hatalmasodik el két legközelebbi utóda alatt annyira a török, s talán nem következik be, vagy legalább nem oly hamar a mohácsi catastrofa.

Hogy a cseh-lengyel hadjárat befejezése után az osztrák háborúba bonyolódott Mátyás, az — Horváth M. szerint is — az események összefüggéséből s a viszonyok alakulásából folyt. A császár elleni háborúnak nagy részben ama nemzeti érdek volt indoka, mely a német- és magyar birodalom közti versengésből régidőktől fogva származott; az ország rendeinél tehát a nemzeti visszahatás bélyegét látjuk a Frigyes elleni harc elhatározásában. Mégis e háború részben az ország természetes érdekeinek elhanyagolásával történt, s így elfogadását — dacára Mátyás nyomos okainak — hibának tartjuk.

2) A kormányzás s az alkotmányos igazgatás körüli hibái. E terén is talál a történetíró hibákat, jóllehet ezek korántsem oly nagyok, mint a melyeknek a nagy király ellenségei, sőt még a hazafias Bartal is, — szeretik hangoztatni, kik szerint Mátyás a nemzet szabadságát elnyomta. — Itt csak az hozható fel, hogy a rendek jobbágyaira néha országgyűlésen kívül, mint 1487-ben, önkénytelen vetett adót; a főpapokat különösen többször is megadóztatta; mit sajnosan éreztek s megróttak alattvalói. Elődjei közül talán ő legtöbb adó alá veté a nemzetet, s többször kellett őt kérni a törvényes szabadság fentartására; mint 1458- és 1468-ban; de ha a körülményeket fontoljuk, be kell ismernünk, hogy akkor, midőn a nemzet az általa is helyeselt háborúban a hadsereg kiállításáról s a költségek fedezéséről önmagától nem gondoskodott:

Mátyás csak mint önuralkodó működhetett sikeresen. Némelyek megróják Mátyást azért is, hogy a kir. városokat igen gyakran terhelte rendkívüli segélyszedéssel országgyűlésen kívül, de ha meggondoljuk azt, hogy a kir. városok ez időben egyenesen a királyok magánbirtoka gyanánt tekintettek: ez eljárásával kibékülünk.

Féken tartotta ugyan az arisztokraciát, de elmulasztotta azt a jövőre nézve is biztosítani, s újabb intézmények, pl. a megyék polgári életének bővebb fejlesztése által hatalmának ellensúlyt szerezni; sőt a megyék hatósága alól a leg-hatalmasabb urakat kiváltságolta; minek következménye lón, hogy mihelyt a nagy király elhunyt, gyöngye utódai alatt az intézmények által nem korlátolt olygarchia hatalmának fénypontjára jutván: pártoskodása, rakoncátlankodása által a hazát sirja szélére vitte. — Nem volt alkotmányos mód az sem, hogy a kikiáltott gyűlések megváltatása által is ügyekezett pénzt szerezni; hogy egyes főurakat vagy főpapot minden törvénylátás nélkül fogatott el, mint Várdai érseket, Szilágyit stb.

3) A honvédelmet illetőleg Mátyás hibája az: hogy kormánya alatt a nemzeti alkotmányos honvédelem majdnem teljesen elhanyagoltatott. Ő támadó háborúkban a nemesség hadi szolgálatát jobbra adóval váltatta meg; mi által az a hadakozástól elszokott, benne a hősi szellem kialudt, s így később a Jagellók alatt hazáját megvédeni képtelenné vált.

4) Nem helyeselhető továbbá az sem, hogy a király többször idegeneket avagy kiskorút nevezett ki a főpapi méltóságokra, mint Beckensloer Jánost egri — majd esztergami főpappá; a morva Pruis Jánost nagyvárad, — Hampó Zsigmondot pécsi, — Veronai Gábort erdélyi püspöknek; ezáltal a magyar főpapok közül többeket elidegenített magától. Ezen idegeneknek a haza érdeke nem mindig feküdt szívében.

5) Mulasztási hiba volt Mátyástól, hogy Corvin János természetes fia örökösödési ügyében nem tette meg az utolsó lépést is, hogy t. i. őt az országgyűlés által utódának elismertesse; mit ő szilárd jelleme által valószínűleg kieszközölhetett volna. Így elkerülheti hazánk a Jagellók gyáva uralkodását.

6) Sajnálunk lehet, hogy Mátyás a sz. koronának oly súlyos áron való kiváltásába bele tudott egyezni; habár itt oly oknál fogva is menthető, miszerint akkor még (1462) korlátolt állásánál fogva, alig harcolhatott volna sikerrel a makacs császár ellen.

III.

A Hunyadiak történetének gondolkozó olvasója tanulságokat is meríthet magának, melyek figyelmessé tehetik, hogy mily nemes tulajdonságokat iparkodjék sajátjává tenni, avagy mily gyarlóságok- s hibák lehető elkerülésére fordítsa gyenge erejét. Az elsőt illetőleg — legyen erényünk:

1) A vallásosság, mi a két Hunyadi, főként az atyát ékesíté. Űtközetei előtt Isten segítségéhez folyamodik; győzelmei után pedig hálaimát rebeg. Ezt köti szívökre fiainak is halála előtt, midön oktatásokat ad számukra, s a többi közt Isten félelmét hagyja rájuk örökségül; mi által jelenteni kívánja, mily gyarló az emberi erő az égbeli hatalmához képest, kire minden ügyeinkben rászorolunk.

2) A hazaszeretet; mely a vallásosság után legszebb erénye a polgárnak; mert ez lelkesíti, hogy a haza javának előmozdítását ne csak kívánja, hanem ahhoz hozzá is járuljon. Eme polgári erény a Hunyadiaknak majd minden tetteiről visszasugárzik reánk utódokra.

3) A kötelesség-érzet, mely társadalmi erény nélkül a haza fönn nem állhat. A Hunyadiak is kötelességök teljesítésére vas szorgalmat fordítottak.

4) A kitartás, csüggedni nem tudás; mi nélkül nagy dolgok még alig történtek. János is ármány és eselszövény dacára, mikkel minden lépten találkozott; olykori szerencsétlen csatavesztése dacára, buzgalmaival: hogy a török erejét megtörje, — nem hagyott fel. Csak ily jellem irhatta a rigómezei csata után a pápának, hogy: „E szerencsétlenségek s viszontagságok bátorságomat nem törhették meg, sőt inkább azt élesztik, magamnak tanulságul szolgáljak. Mindaddig nem nyugszom, míg az ellenségen nem diadalmaskodom, vagy a tusában halálokat nem találok.“

5) Az emberekkel való tapintatos bánásmód; mi a kitűzött cél elérésére vajmi sokszor szükséges. Ez a Hunyadiaknak rendkívüli körülmények között többször mentő kalauzul szolgált.

6) A szerénység, minek hiányában legtöbbször a békés egyetértést zavartatja meg, s vést hozó viszály, vak irigység keletkezik. Ezt nem annyira Mátyásban, mint atyjában nagy mérvben feltaláljuk.

7) A nagy- és nemeslelkűség. Mily megható ez Jánosban, midön gonosz ellenét megkiméli, s a közbéke kedvéért még szövetséget is köt vele; mily szép Mátyásban, midön ellenségét Frigyest segíti a beütő csehek ellen; midön a Podjebrád ellen ajálkozó orgyilkost elutasítja; midön az éhező cseh-lengyel hadsereget élelemmel látja el (1474.) stb.

8) Az igazságszeretet. Szép jellemvonás ez mindenkiben, főleg akkor, midön más útra hívó okok s önérdék dacára mellette megmaradunk. Ezt látjuk Jánosban is, ki fiainak szívökre köti, hogy maradjanak meg és haladjanak előre szilárdul a becsület s igazság nem egészen tövistelen, de mindenesetre legbiztosabb ösvényén, melyen előttük menni földi élete legfőbb feladata volt. — Mily magasan ragyog az Mátyásban is, midön nagybátyját Szilágyit, — volt legbuzgóbb hivat Vitézt is bünteti, — midön a szegényeket védi a hatalmasok ellen; midön egyenlő mértékkel osztja a büntetést alacson és magas rangúaknak.

Ellenben kerülni tanácsos:

1) A makacsságot, midőn annak mértéken túli alkalmazása előreláthatólag csak veszélyt hozhat maga után. Mátyás többszöri makacssága sem vezetett jó eredményre.

2) A haragra gerjedést, az indulatosságot, mi nem ritkán megvakítja az egyént, s oly tettekre ragadja, mikre később sajnálattal és resteléssel emlékszik. E hiba vádja alól nem oldhatjuk fel Mátyást sem, ki első hevében néha keménységre és igazságtalanságra ragadtatott.

3) A túlhajtott dicsvágyat, mely gögössé s másokat megvetővé teszi az embert. Evvel ugyan ily értelemben nem terhelhetjük Mátyást; de a nem durva dicsvágy inyére volt. „Glóriæ plus æquo cupidus“ mondja Bonfin.

Kövessy Kálmán.

II.

Vallási ügy.

A délelőtti rendes előadásokat 7 $\frac{1}{2}$ óraker sz. mise előzte meg; vasárnapokon a fél óráig tartott hitoktatást délelőtt 8 $\frac{1}{2}$ óraker sz. mise, délután 3 óraker vécsernye követte. A nyilvános istenitiszteleket különösen emelték a jól szabályozott és kellő áhitattal zengedezett négyes hangú egyházi énekek.

A római kath. növendékek az év folytán ötször végezték a sz. gyónást és ugyanannyiszor részesültek az oltári szentségben. A husvétii szent gyónást és áldozást három napi szent gyakorlatok előzték meg. A sz. menetekben is részt vettek.

A r. kath. ifjúság hittani oktatását illetőleg a felügyeleti jogot nagyméltóságú Peitler Antal váci püspök úr gyakorolja közvetve, az erre kinevezett hittani biztos ngs. s főt. Bogyó Pál apát, kerületii esperes és kecskeméti plébános úr által, ki a vizsgálatokon is jelen volt. — A gör. keleti, ágost. és héber vallású növendékeket a hittanban saját hittanáraik oktatták.

III.

A tananyag beosztása az 1875—6-ki tanévben.

H i t t a n.

I. o. 2 óra. A hit, parancsok, ker. igazság, szentségek, szentelvények és ima. — Kézikönyv: „Közép katekizmus kath. tanulók számára.“ Eger, 1861.

II. o. 2 óra. A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak értelmezése. — K. k. „A ker. kath. anyaszentegyház szokásai és szertartásai.“ Kiadja a sz. István társulat. Pest, 1866.

III. o. 2 óra. Az ó szövetség története, megfelelő földrajzzal és erkölcsi tanulságokkal. — K. k. „Bibliai történetek.“ Roder után. Pest, 1864.

IV. o. 2 óra. Az új szövetség története. — K. k. mint a III. osztályban.

V. o. 1 óra. A religio és az isteni kinyilatkoztatás szüksége; a ker. kinyilatkoztatás, az új szövetség forrásai, Krisztus egyháza. — K. k. „A kath. egély tankönyve.“ Irta Wappler Antal. Pest, 1870.

VI. o. 1 óra. A ker. kath. ágazatos hittan. — K. k. mint az V. osztályban. 2. köt.

VII. o. 1 óra. A ker. kath. erkölcsstan. — K. k. „A ker. kath. religio tankönyve.“ Irta Wappler Antal. 3. köt. Pest, 1870.

VIII. o. 1 óra. Jézus Krisztus egyházának története. — K. k. Wappler Antal. IV. köt. Pest, 1870.

Magyar nyelv.

I. o. 2 óra. — A nyelvnek mondattanra fektetett alaktana, még pedig: az egyszerű, bővített, összevont és összetett mondatokban, azok lényegének egymásközi különbségének megismertetésével. Értelmes olvasás, helyesírás, az olvasottak előadása és szavalása, s ezzel összhangzólag a tananyaghoz alkalmazott folytonos gyakorlatok. — K. k. Szvorényi J. „Kisebb magyar nyelvtana.“ I. r. Pest, 1868. és „Olvasmányok“ ugyanattól. Pest, 1855. 1. köt.

II. o. 3 óra. — A mondattan tüzetes tárgyalása, különösen a szókötés. A többi mint az I. osztályban. Hetenkint egy iskolai írásbeli feladvány, kijavítás után otthoni letisztázással. — K. k. mint az I. oszt. — „Olvasmányok.“ 2. kötet.

III. o. 3 óra. — Szóképzés. Mondatkötés. Az irány főbb szabályainak ismertetése. A mindennapi életben előforduló legszükségesebb ügyiratok, egyszerű elbeszélések és leírások készítése. Értelmes olvasás, előadás, szavalás és helyesírás. — Írásbeli gyakorlatok mint a II. oszt. — K. k. Szvorényi J. „Kisebb magyar nyelvtan.“ II. r. Pest, 1868. és „Olvasmányok“ 3. köt.

IV. o. 3 óra. — Az iránytan és ügyiratok folytatása és kiegészítése. Szó- és versmértan főtekintettel a megfelelő olvasmányok taglalgatására. — Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat otthoni letisztázással. — K. k. Laky D. „Írály és költészettana.“ Pest, 1872. és Szvorényi „Olvasmányok.“ 4. kötet.

V. o. 3 óra. — Az elbeszélő és leíró prózai és költői műfajok elméleti és gyakorlati ismertetése. Megfelelő írásbeli gyakorlatok minden két hétben egyszer. — K. k. Laky D. „Írály- és költészettan.“ Pest, 1872. — Szvorényi szemelvényei. Pest, 1868.

VI. o. 3 óra. — A lantos és tanköltészet műfajainak elméleti és gyakorlati ismertetése. Írásbeli gyakorlatok mint az V. osztályban. — K. k. Laky D. „Írály- és költészetten.“ — Szvorényi szemelvényei. Pest, 1868.

VII. o. 3 óra. — A szonoklat és dráma elméleti és gyakorlati ismertetése. — Havonként egy írásbeli gyakorlat. — Kézi k. Toldy F. „Irodalomtörténeti olvasókönyv.“ Pest, 1860.

VIII. o. 3 óra. — A magyar nyelv és irodalom történetének vázlata, kapcsolatban a művelődés történetével s tekintettel Magyarország oknyomozó történetének előadására. — Írásbeli dolgozatok mint a VII. osztályban. — K. k. „A magyar irodalom története“ Környeitől. Pest, 1874.

Latin nyelv.

I. o. 6 óra. — Az alaktanból a nevek, igék, névmások szabályos alakjai, azok begyakorlása megfelelő példák alapján; sark- és sorszámok, előljárók, kötszók. A szükséges szavak emlézése. — Hetenkint egy iskolai gyakorlat otthoni letisztázással. — K. k. Szepesi Imre „Elemi latin nyelvtan.“ I. r. Pest, 1872.

II. o. 6 óra. — A szabályos alaktan ismétlése mellett az alaktannak teljes befejezése; megfelelő latin és magyar példák fordítása. A szükséges szavak s néhány mese emlézése. — Minden héten egy iskolai írásbeli gyakorlat. — K. k. Szepesi Imre „Elemi latin nyelvtan.“ II. r. Pest, 1872.

III. o. 5 óra. — A mondattanból esettan, hozzáértve a megfelelő latin és magyar mondatok fordítását. Latin olvasásból prózai szemelvények, s pedig Cornelius Nepos-ból: Epaminondas, Themistocles, Aristides, Cimon, Iphicrates és Cabrias.

Továbbá a szükséges szavak és elemezett olvasmányi darabok emlézése. Hetenkint egy iskolai gyakorlat. — K. k. Szepesi Imre „Latin mondattan.“ Pest, 1866. és „Cornelius Nepos.“ Ignatius Veress Pestini, 1865.

IV. o. 6 óra. — Mondattanból: idő- és módtan, a megfelelő latin és magyar mondatok fordításával. — Olvasmányok: a prosodia és metrika előrebo-csátásával. Jul. Caesar de bello Gallico. Lib. 1. 30. fej. és költői szemelvények főképen Phaedrus-ból 8 mese. Minden héten egy iskolai gyakorlat. — K. k. Szepesi Imre „Latin mondattan“ II. rész. Pest, 1872. Phaedrus „Tirocinium poeticum“ Siebelis János nyomán szerkesztette Szamosi János. Buda, 1872. B. Dinter. „C. J. Caesaris Commentarii de B. G. Lipsiae.“ 1869.

V. o. 6 óra. — Nyelvtani ismétlések s irálytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak Cicero, Cato és Laelius, s Ovidius-ból Metamorphosis I. könyvből: Quatuor mundi aetates, Deucalion et Pyrrha.

Hetenkint egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Cic. „Cato és Laelius.“ Lip-

siae 1870. Reinholdus Klotz és Grysar „P. Ovidii Nasonis carmina selecta.“ Vindobonae 1857.

VI. o. 5 óra. — Nyelvtani ismétlések s irálytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak: Livius: I. 16. fej. Sallustius: Jugurtha 26. fej. Virgilius: I. ének, 350 vers. Hetenkint egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Livius, Weisenborn Lipsiae 1868. Em. Hoffman, „P. Virgili M. op. epitome“ Vindobonae 1860. Sallust. Cr. G. Linker Vindobonae 1857.

VII. o. 5 óra. — Cicero: Or. pro Sext. Roscio Amerino. Vergilius: Aen. II. ének 401 vers. Minden héten egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. R. Klotz. M. Tullii Ciceronis orationes selectae.“ — Lipsiae 1860. E. Hoffmann, P. Vergili M. op. Epitome. Vindobonae 1860.

VIII. o. 5 óra. — Tacitus: Agricola. Quintilianus X. könyve. 1. fej. Horatius: I. od. 1, 2, 3, 14, 24. — II. 10, 14. — III. 1, 29, 30. — IV. 7. — Epod. 1, 2, 7. — Sat. I. 6. — Epist. I. 7, 10. — Hetenkint egy írásbeli iskolai gyakorlat otthoni letisztázással. — K. k. Tacit. Halm. Lipsiae, 1858. — T. Schmidt „Qu. Horatii Flacci opera omnia.“ Lipsiae 1861. Quintilianus Instit. orator. Car. Halm Lipsiae 1869.

Görög nyelv.

V. o. 5 óra. — Az alaktan a μ végzetű igékig. Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Szepesi I. „Elemi hellen nyelvtan.“ Buda, 1860.

VI. o. 5 óra. — Ismételtetett a mi az 5-ikben végeztetett, hozzá járultak a μ végzetű és a rendhagyó igék. Olvasmányok: 19 mese Aesopustól. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint az 5-ikben, azon fölül Mészáros Nándor olvasókönyve. Buda, 1873.

VII. o. 4 óra. — Fordítások: Xenophon a sereg élére lép. Xen. Anab. III. k. 1. 2. fej. — Az id. Kyros halála. Xen. Kyrop. VIII. k. 7. fej. — Homer, Ilias IV. ének. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — Kézi könyvek: Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon. Wien, 1860. — Hohegger, Homeri Iliadis Epitome. Vindobonae, 1857. — Szepesi, Hellen nyelvtan. Buda, 1860.

VIII. o. 4 óra. — Fordítások: Homer. Ilias. III. ének. — Herodot IX. k. 33—71. fej. — Plato, Criton 1—11. fej. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — Kézi könyvek: Hohegger, Homeri Iliadis Epitome stb. — Horváth Zsigm. Plato Sokrates védelme és Kritója. Pest, 1867. — Dietsch, Herodoti historiarum libri IX. Lipsiae, 1872. — Szepesi stb.

Német nyelv.

I. o. 2 óra. — Olvasás és írás. A névelő, főnév, melléknév és névmás ejtegetése és használata; a számnevek alkalmazása. Az igetanból a rövid mon-

datok képzésére szükséges jelenidő és a segédigék jelenideje és félmultja. — Minden hónapban egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Gyakorlati német nyelvtan Ollendorf szerint, kiadta Ney. Pest, 1872.

II. o. 2 óra. — A névelő, főnév, melléknév, névmás, számnév, a segéd, rendes és rendhagyó igék hajlítása. — Minden hónapban 2 írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Toepler Szemák által javított német grammatikája. Pest, 1870.

III. o. 2 óra. — Olvasás és írás. Folytonos fordítgatás mondattani alapon; gyakorlati módszer szerint, a fő-, mellék-, számnév, névmás ismétlése mellett a gyenge s gyakrabban előforduló erős hajtogatású, továbbá a rendhagyó igék megismertetése. Szavak emlézése. — Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint a II. osztályban.

IV. o. 2 óra. — A fordítás-gyakorlatok folytatása valamennyi beszédrész felkarolásával, ide értve a szóképzés, szóvonzat főszabályait, s a helyesírási szabályokat. Szavak és jelesebb mondások emlézése. — Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint a II. osztályban.

V. o. 2 óra. — Magyar mondattani ismeretekre alapított mondatalkotás, nyelvtani és mondattani elemzés, rövid főleg prózai műdarabok betanulása és szavalása. Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Toepler Th. E. „Német grammatika.“ Pest, 1870. J. Mozart „Deutsches Lesebuch“ I. B. Wien, 1868.

VI. o. 2 óra. — Az előbbieket folytatása. Elbeszélő és leíró prózai művek olvasása és fejtegetése. — Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Toepler Th. E. „Német grammatika.“ Pest, 1870. J. Mozart „Deutsches Lesebuch.“ II. B. Wien, 1868.

VII. o. 2 óra. — Lantos és tanköltészeti művek olvasása és fejtegetése. — Havonként egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint a VI. osztályban.

VIII. o. 2 óra. — Lantos- és tanköltemények olvasása és fejtegetése. — Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. — K. k. Mozart J. „Deutsches Lesebuch.“ III. B. Wien, 1868.

Földrajz.

I. o. 2 óra. — A mértani és természettani földrajz főpontjai, s az általános földrajzi fogalmak magyarázata. A tengereknek, s az öt földrésznek általános és összehasonlító leírása. Végre az általános népisme rövid és jellemző vonásokban. Ezután Magyarország földrajza. — K. k. „A magyar állam földirata.“ Irta Visontay J. Pest, 1870.

II. o. 2 óra. — Ausztria bővebb leírása, ezután Európa egyéb országainak földrajza. — K. k. Visontay J. „Egyetemes földirat.“ I. r. Pest, 1870.

III. o. 2 óra. — Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. — K. k. Visontay J. „Egyetemes földirat.“ II. r. Pest, 1867.

Történelem.

III. o. 2 óra. — A magyarokat megelőzőt legfőbb események előadása után a magyarok története a vegyes házakból származott királyokig. — K. k. Vaszary K. „Történelem a III. osztály számára.“ Győr, 1869.

IV. o. 2 óra. — Magyarország történetéből, a vegyes házak s a Habsburg-ház. A világtörténetből minden magyar történeti korszak végén kiemeltettek röviden a legnagyobb fontosságú események, jelesen a történetben fontosabb szerepet játszott nemzetek, országok, néha kormányformáknak, sőt egyes nagyobb dynastiáknak is keletkezése, vagy bukása, rövid, de élesen körülírt vázlatával azon viszonyoknak, melyek azt előidézték; továbbá nagyobb földrészek fölfedezése, s a legfontosabb találmányok keletkezési ideje és hazája, és pedig mindezek különös tekintettel az évszámokra. — K. k. Vaszary K. „Történelem a IV. oszt. számára.“ — Győr, 1870.

V. o. 3 óra. — Ó-kor, különös tekintettel a görögök és rómaiak politikai, vallási és műveltségi történelmére, megfelelő földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ I. r. Pest, 1864.

VI. o. 3 óra. — Középkor megfelelő földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ II. r.

VII. o. 3 óra. — Új-kor hozzá való földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ III. r.

VIII. o. 4 óra. — Magyarország oknyomozó története. — K. k. Horváth M. „Magyarok története.“ Pest, 1868.

Mennyiségtan.

I. o. 4 óra. — Számtan: A tizes számrendszer. Az alsóbb fokú négy művelet nevezetlen és megnevezett egész számokkal, különös tekintettel a nagyobb számokkal való műveletek begyakorlására. A közéletben leggyakrabban előforduló mértékek és pénznemek megismertetése és begyakorlása. A számok oszthatósága. A közönséges törtekkel való négy alsó művelet, kiváló tekintettel a fejszámolásra. A kettős tétel s a meter-mértékek. — K. k. Dr. Lutter Nándor „A mennyiségtan elemei.“ I. r. Pest, 1875.

Mértan: Pont, vonalak, szögek, egyközű vonalak, a háromszögek és egyenközények szerkesztése s főbb tulajdonságaik megismertetése. — K. k. Mocnik—Szabóky „A mértani nézlettan.“ I. r. Pest, 1870.

II. o. 4 óra. — Számtan: A törtszámok tanának ismétlése. Tizedes törtek. Olasz gyakorlat. A rövidített szorzás és osztás. Az arányok és aránylatok főbb tulajdonságai. Az egyszerű hármasszabály egész és törtszámokra alkalmazva. Százalék számítás s a meter-mértékek. — K. k. mint az I. oszt.

Mértan: Siktan. A négyzetek, egyenközények, háromszögek és sokszögek területszámítása. Az idomok átalakításának egyszerűbb esetei. A három-

szögek alakjának meghatározása. A körre vonatkozó szerkesztések. A kör kerület- és területszámítása. — K. k. mint az I. oszt. I. és II. rész.

III. o. 3 óra. — Számтан: Az összetett arányok és aránylatok. Az összetett hármasszabály. Kamatszámítás. Társaság-, elegyítés és láncszabály meg a meter-mértékek. — K. k. Dr. Lutter N. „A mennyiségtan elemei.“ III. r. Pest, 1870.

Mértan: Térтан. Az egyenes vonalak és síklapok kölcsönös fekvése. A szögletek. A szögletes testek megismertetése, fölület- és térfogat-számítások. — K. k. Moenic—Szabóky „Mértani nézlettan.“ II. r.

IV. o. 3 óra. — Számтан: A betűszámтан elemei. A négy alsóbb fokú művelet egész számokkal. A számok oszthatóságának rövid elmélete. A négy alsóbbfokú művelet törtszámokkal. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlen mennyiséggel. Az aránylatok tana és ennek kapcsán a hármasszabály, társaság-láncszabály megalapítása, ismételt begyakorlása és a meter-mértékek. — K. k. Dr. Lutter N. „Mennyiségtan.“ Pest, 1870.

Mértan: Térтан. A gömbölyű testek megismertetése, fölület- és térfogat-számítások. — K. k. mint a III. oszt.

V. o. 4 óra. — Betűszámтан: A négy alapművelet ismételése után a hatványozási és gyökfejtési műveletek, elsőfokú egyenletek egy és több ismeretlen mennyiséggel, meg a meter-mértékek.

Mértan: Síkmértan. A szabályos sokszögek és a kör kerület és terület számításáig. — K. k. Dr. Lutter N. „Mennyiségtan.“ I. r. Számтан. II. r. Mértan. Pest, 1866.

VI. o. 4 óra. — Betűszámтан: A másodfokú egyenletek. Logarithmusok, meter-mértékek. — K. k. mint az V. osztályban.

Mértan: A síkmértan ismételése, kiegészítése és befejezése. Síkháromszögtan számos példával. — K. k. mint az V. osztályban.

VII. o. 3 óra. — Betűszámтан: A szám és mértani haladványok, és ezek kapcsán a kamat-kamat, járadék és törlesztési számítások. A felsőbb fokú-szorzásos és határozatlan egyenletek: egybevételstan. Newton 2 tagú tantéte, meter-mértékek.

Mértan: Térmértan és gömb-háromszögtan. — K. k. mint a VI. osztályban.

VIII. o. 2 óra. — Betűszámтан ismételése mellett meter-mértékek, a betűszámтан alkalmazása a mértanra, és a sík elemző mértan alapvonalai. — K. k. mint az V. osztályban.

Természetráajz.

I. o. 2 óra. — Állattan. — K. k. „A természetráajz elemei.“ Dr. Pokorny Alajos, átdolgozta Dr. Dékány Ráfael. Pest, 1872.

II. o. 2 óra. — Az évfolyam téli szakában: Ásványtan, a nyáriban: Növénytan. — K. k. mint az I. osztályban. II. és III. r.

V. o. 3 óra. — Ásvány- és növénytan. — K. k. Mihálka A. „Ásványtan“, ugyanattól „Növénytan.“ Pest, 1865.

VI. o. 2 óra. — Állattan. — K. k. Mihálka A., átdolgozta Pap János „Állattan.“ Pest, 1873.

Természettan.

III. o. 3 óra. — A testek közönséges tulajdonságai, halmaz állapot. A testeknek leglényegesebb belkülönbségei, u. m. az egyszerű testek, savak, alkak és a sók fogalma, amennyiben arra a villamtannál szükség van. Hőtan. Légköri csapadékok. Delejesség. Villamosság kísérletekkel. — K. k. „Természettan algymnasiumok számára.“ Pisko J. L. magyaritá Kühn Rajmund Lajos. Pest, 1870.

IV. o. 4 óra. — Az év első felében befejeztetett a természettan, illetőleg tárgyaltattak: a testek egyensúly- és mozgástana, hangtan és láttan kísérletekkel. — K. k. mint a III-ban.

VII. o. 4 óra. — A testek általános tulajdonai. Az erőműtan, a rezgő és hullámzó mozgás törvényei és a hangtan, a mennyiségtan s a kísérletek alapján. — K. k. „Kísérleti természettan“, írta Fehér Ipoly. Pest, 1876.

VIII. o. 3 óra. — A láttan, hőtan, delejesség, villamosság és légtűnettan, a mennyiségtan s a kísérletek alapján. — K. k. mint a VII. osztályban.

Mennyiségtni földrajz.

VIII. o. 2 óra. — Mennyiségtni földrajz alapvonalai. K. k. Berecz A. Pest, 1870.

Vegytnan.

IV. o. 4 óra. — A tanév második felében adatott elő mint külön tanulmány. Nevezetesen: Egyszerű és összetett testek. Vegytörvények. Vegyszámtnan. A természetben, vagy a közéletben előforduló érdekesebb anyagoknak tüzetesebb tárgyalása lehetőleg az egyfajú sorok alapján, kísérletekkel felvilágosítva. Havonkint egy vegyszámtnani iskolai dolgozat. — K. k. Dr. Dékány Rafael „A vegytnan elemei.“ Pest, 1872.

VI. o. 2 óra. — A vegyszuly, parányszuly, tömeesszuly, vegyértékesség, a térfogati viszonyok és ezek törvényei kísérletekkel bebizonyítva. A különféle vegyképletek és az azokra vonatkozó nézetek. Az elemek és a nevezetesebb vegyek, tekintettel azok vegybontására. — K. k. „A vegytnan alapvonalai.“ — Dr. Kruesz K. után átdolgozta Fehér Ipoly. Pest, 1874.

Bölcészeti.

VII. o. 2 óra. — Tapasztalati lélektan. — K. k. „Bölcészeti.“ Irta Purgstaller. Pest, 1862.

VIII. o. 2 óra. — Gondolkodástan. — K. k. mint a VII. osztályban.

Rajz.

I. o. 4 óra. — Mértani rajz szabad kézzel körző és vonalzó nélkül. Az évfolyam I. felében a tanulók a táblára rajzolt egyszerű idomokat (egyenes és görbe vonalak, szögek stb.) utánrajzolták; az év második felében sodrony- és faminták után rajzoltak. (Egyenes vonal, egyenközi vonalak, derékszög, három — négy — többszög, körlap, henger, gúla, kúp, gömb stb.)

II. o. 4 óra. — Mértani rajz hetenkint 2 órában. Szerkesztés körzővel és vonalzóval párhuzamosan a síkméltan előadásával. — Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órában: körrajzok az emberi fej egyes részeitől kezdve.

III. o. 4 óra. — Mértani rajz összhangzatban a méltani alaktan tanításával, hetenkint 2 órában. — Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órában. Az emberi fej-rajzolásnak folytatása. Az árnyékolás kezdete minták után. Ékitmények rajzolása.

IV. o. óra. — Szabadkézi rajz: nagyobb fejminták. Egész emberi alakok. Ékitmények.

Szépirás.

I. II. osztályban: hetenkint 1—1 órában.

Testgyakorlás.

I—IV. osztályban: hetenkint 2 órában: Szabadgyakorlatok. Rendgyakorlatok. Eszközökön való gyakorlatok. Eszközökkel való gyakorlatok. A gyakorlatok oly módon beosztva, hogy minden egyes órában a tanulók egész teste igénybe vétetett.

V—VIII. osztályban hetenkinti 2 órában. A szabadrend-eszközökön és eszközökkel való gyakorlatok kiváló tekintettel a katonai gyakorlatokra.

IV.

A tanév folytán kidolgozott feladványok.

a) Magyar nyelven.

V. oszt. 1) Révai Miklós „A kontár fordítókra“ című szétszedett epigrammájának helyreállítása. 2) Négy ifjú találkozása a vasúton. (Beszélgető leírás.) 3) Alpár mezején. (Történeti leírás.) 4) Levél, melyben a tanuló barátjának gyöngéd szemrehányást tesz hosszas hallgatásáért. 5) Egy óra a kisedovodában.

(Jelenetfestés.) 6) Egy tanuló rábirja barátját, hogy a tanodát ne hagyja el. (Rábeszélés.) 7) Szabad menetű ráismerés és sorsváltozás. 8) Az arany. (Természetrাজी értekezés.) 9) Hol található fel az igazi boldogság. (Fejtegetés.) 10) Egy könnyelmű ifjú kiábrándulása. (Rajz.) 11) Egy uracs gyötrelmei. (Humoros leírás.) 12) Egy vak ifjú hálaérzete. (Indulatfestés.)

VI. oszt. 1) Elmélkedés egy őszi séta alkalmával. 2) Balsorsban mint szerencsében őrizd meg férfi jelleged. (Fejtegetés.) 3) A kéjvonalat megérkezése. (Jelenetfestés.) 4) Az idő becse. (Beszélgető leírás.) 5) Egy episod Mátyás király uralkodásából. (Történeti leírás.) 6) Echo Szemerétől. (Széptani fejtegetés.) 7) Az eb. (Természetrাজी értekezés.) 8) Egy délután a jégen. (Élénk rajz.) 9) Mig ifjúságod mosolyg, mig biztat erővel, járj a dicsőség útain. Virág B. (Fejtegetés.) 10) Levél, melyben a tanuló szülőit egy előforduló ünnepélyre hívja meg. 11) N. helység lakói húsvét hétfőn. (Életkép.) 12) Két ifjú terve a nagy szünidőre. (Tervrajz.)

VII. oszt. 1) A tavasz és az ifjúság. (Összehasonlítás.) 2) IV-ik Béla és kora. (Jellem- és korrajz.) 3) A szégyen keltendő fel N. község lakóiban, kik jóltevőjüket nem tisztelik. (Indulatébresztés.) 4) Korunk árnyoldalai. (Fejtegetés.) 5) A mértékletlenség természetellenes. (Kria.) 6) Beszélgetés hajlam szerinti tárgy fölött. 7) Május elseje. (Költői leírás.) 8) A kötelesség pontos teljesítése a megelégedés első feltétele. (Fejtegetés.)

VIII. oszt. 1) Több nyelv ismerete fölötté hasznos. (Értekezés.) 2) Hol fordult meg, milyen körökben forgott és milyen tapasztalatokat szerzett a tanuló a nagy szünidő alatt. (Jelentés az irodalom-történet tanárának.) 3) Utólagos vallomás. (Beszélyke.) 4) Mutattassék ki Székely István „Hunyadi János nándorfehérvári diadalma“ című cikkéből, mennyiben egyez meg a 16-ik század nyelvezete a maival. (Nyelvtudományi értekezés.) 5) Zrinyi Miklós a költő. (Jellemrajz.) 6) Két lap naplóból. (Naplótöredék.) 7) Egy égő templom. (Élénk rajz.)

b) Német nyelven.

V. osztályban: Fordítás és olvasmányok rendezése.

VI. osztályban: Fordítás.

VII. osztályban: Fordítás, továbbá: 1) Die Weinlese. (Beschreibung.) 2) Das Kirchlein am Berge v. Seidl. (Inhaltsangabe.) 3) Die kleine Uhr. (Erzählung.) 4) Das Siegesfest v. Schiller. (Inhaltsangabe.) 5) Der Wolf. (Nachbildung.) 6) Eine Überschwemmung. (Beschreibung.) 7) Der Krug geht so lang zum Brunnen, bis er endlich bricht. (Erzählung.) 8) Ein Winterabend auf dem Lande. (Beschreibung.) 9) Die Macht des Feuers v. Schiller. (Inhaltsangabe.)

VIII. osztályban: Fordítás, továbbá: 1) Johann, der Seifensieder v. Hagedorn. (Inhaltsangabe.) 2) Unvorsichtigkeit. (Erzählung.) 3) Elegie bei dem Grabe meines Vaters v. Höltz. (Inhaltsangabe.) 4) Regulus. (Beschreibung.)

5) Der Landmann in der Fremde v. Salis. (Inhaltsangabe.) 6) Der Wald während der vier Jahreszeiten. (Beschreibung.) 7) Brief an einen Freund vor der Maturitätsprüfung.

V.

Tanári kar.

1) **Polák Ede**, kegyes tanítórendi áldozár, tiszteleti kormánytanácsos, szépműv. és bölcsészeti tudor, a kir. m. term. tudományi társulat rendes tagja, igazgató, rendes tanár, tanította a természettant 7. és 8. osztályban hetenkinti 7 órában. — Tanárkodásának évszáma 37.

2) **Kutserik Sándor**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, tanította a latin nyelvet 6, 7. és 8. osztályban hetenkinti 15 órában. — Tanárkodásának évszáma 48.

3) **Végh kal. József**, kegyes tanítórendi áldozár, szépműv. és bölcsészeti tudor, rendes tanár, 5. oszt. főnöke, tanította a latin nyelvet 5, a mennyiségtant 4, 5. s a bölcsészetet 7. és 8. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 36.

4) **Való kal. József**, kegyes tanítórendi áldozár, szépműv. és bölcsészeti tudor, a k. m. term. tudom. s a m. történ. társulat rendes tagja, rendes tanár, 7. oszt. főnöke, tanította a latin nyelvet 4, a mennyiségtani földrajzot 8. s a mennyiségtant 6, 7. és 8. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 35.

5) **Tóth Pál**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, 3. oszt. főnöke, tanította a magyar nyelvet 3, a görög nyelvet 6, a földrajzot 3. s a történelmet 3, 4. és 5. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 19.

6) **Illésházy nep. János**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, 1 oszt. főnöke, tanította a magy. lat., nyelvet és mennyiségtant 1., a görög nyelvet pedig 5. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 14.

7) **Feld Vilmos**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, főgymn. hitszónok, 4. oszt. főnöke, a természettani szertár őre, tanította a hittant az öt felső, a vegytant 4, 6, a természettant 4, a természetrajzot 5, 6. s a szépírást 1. és 2. osztályban hetenkinti 19 órában. — Tanárkodásának évszáma 8.

8) **Kövesy Kálmán**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, 8 oszt. főnöke, tanította a történelmet a három felső, a földrajzot 1, 2, a mennyiségtant 3. s a rajzot 1. osztályban hetenkinti 21 órában. — Tanárkodásának évszáma 6.

9) **Balácsi József**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, a gymnasiumi könyvtár őre, főgymnasiumi jegyző, tanította a görög nyelvet 7, 8. s a német nyelvet a négy felső osztályban hetenkinti 16 órában. — Tanárkodásának évszáma 7.

10) **Hám József**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, hitelemző, 6. oszt. főnöke, az ifjúsági könyvtár öre, tanította a hittant 1, 2, 3, a magyar nyelvet s irodalmat a négy felső osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 5.

11) **Szárnovszky Ede**, kegyes tanítórendi tag, tanár, 2. oszt. főnöke, tanította a latin nyelvet s a mennyiségtant 2, a német nyelvet 3, 4, a természettant 3. s a rajzot 2. osztályban hetenkinti 21 órában. — Tanárkodásának évszáma 2.

12) **Czirbusz Géza**, kegyes tanítórendi tag, tanár, a természetrajzi gyűjtemények öre, tanította a magyar nyelvet 2, 4, a latin nyelvet 3, a német nyelvet s a természetrajzot 1, 2. osztályban hetenkinti 19 órában. — Tanárkodásának évszáma 1.

13) **Pataky Imre**, világi, tanította a rajzot 3. és 4. osztályban hetenkinti 8, a kegyesrendi papnövendékeknél s azon tanulóknál, kikre nézve a rajz rendkívüli tárgy, hetenkinti 2 órában.

14) **Baumgartner János**, világi, tanította a műéneket és zenét mind a kezdőknél, mind a haladóknál hetenkinti 8 órában.

15) **Schindler Bernát**, világi, tanította a francia nyelvet mind a kezdőknél, mind a haladóknál hetenkinti 2—2 órában.

A gyorsírást hetenkinti 1 órában a haladottaknál szivességből tanította tek. **Dr. Schwarz László** úr, — a kezdőknél Markos Imre k. r. p. n. 8. oszt. tanuló.

A tornászatban a főgymnasium növendékeit gyakorolta **Kecskés Pál** úr, elemi- s okl. torna-tanító.

VI.

Érdemsorozati jegyek.

Az erkölcsi viselet jelzésére: példás = (kitűnő), dicséretes = (jeles), jó, törvényszerű, kevésbé törvényszerű = (I.-rendű), nem törvényszerű = (II.-rendű).

A szorgalomra nézve: 1 = ernyedetlen = (kit.), 2 = kitartó = (jel.), 3 = kellő, 4 = hanyatló = (I.-r.), 5 = csekély = (II.-r.), 6 = semmi = (III.-r.).

A tanulmányi előmenetelre nézve: 1 = kit., 2 = jel., 3 = jó, 4 = elégséges = (I.-r.), 5 = elégtelen = (II.-r.), 6 = semmi vagy rossz = (III.-r.).

Az általános osztályzat jegyei ezek: kitűnő, jeles, I.-rendű, II.-rendű, III.-rendű. Az általános kitűnő osztályzatnak legnagyobb foka: minden tárgyból kitűnő, legkisebbik: csupa kitűnő két jelessel. A jelesnek legnagyobb foka: csupa kitűnő s egy tárgyból jó, legkisebbik: csupa jeles egy jó. Az elsőrendűnek legnagyobb foka: csupa kitűnő és egy elégséges, legkisebbik: csupa elégséges. A másodrendű: egyetlenegy elégtelen, s a harmadrendű: egyetlenegy rossz vagy semmi osztályjegyből származik,

VII.

**Az érdemsorozatban előforduló rövidítések
jelentménye.**

G. k. v. = görög keleti vallású, ág. v. = ágostai vallású, héb. = héber,
k. r. p. n. = kegyesrendi papnövendék, sz. f. r. p. n. = szent-ferencrendi pap-
növendék, péld. = példás, dics. = dicséretes, törv. = törvényszerű, k. törv. =
kevésbé törvényszerű.

VIII.

A főgymnasiumi ifjúságnak érdemszerinti sorozata.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat		
		Szorgalom	Hittan	M. nyelv és ir.-tört.		Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Mennyiségvártani földr.	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Bölcsészettan	Testgyakorlat		Rajz	Művészet
Bagi István	törv.	3	3	3	4	4	4	4	2	4	3	4	1	1	—	e.-r.	
Bauer Lénárd, k. r. p. n.	jó	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	—	1	1	jel.	
Biró János	dics.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	kit.	
Dékány László	dics.	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	—	—	jel.	
5. Gótsch Antal	jó	3	3	4	4	4	3	2	2	3	3	2	—	—	1	e.-r.	
Holló László	jó	3	3	4	4	4	4	3	2	4	3	3	2	—	—	e.-r.	
Karsay János, k. r. p. n.	péld.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	kit.	
Kopcsányi Jakab, k. r. p. n.	péld.	2	1	2	3	2	2	2	2	2	1	1	—	1	1	jel.	
Kunn Ignác, k. r. p. n.	dics.	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	—	1	1	jel.	
10. Lósz Kálmán	dics.	4	4	4	4	4	3	4	2	4	3	4	1	—	—	e.-r.	
Madlák János, k. r. p. n.	jó	3	1	2	3	2	2	2	1	2	1	1	—	1	—	jel.	
Markos Imre, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	—	1	1	kit.	
Olejovics János, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	—	1	1	kit.	
Péter János, k. r. p. n.	dics.	2	1	2	3	2	2	1	1	1	1	1	—	1	1	jel.	
15. Randvég Mihály, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	3	2	1	2	1	2	1	1	—	1	1	jel.	
Schernpecher J., k. r. p. n.	jó	2	1	1	3	2	2	2	1	2	1	1	—	1	1	jel.	
Seres István	dics.	3	1	2	3	2	3	3	1	3	2	3	1	—	—	e.-r.	
Szegess Mihály, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	—	1	1	jel.	
Szekeres Ferenc	törv.	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	2	—	—	e.-r.	
20. Varga József, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	3	2	2	1	1	1	1	1	—	1	1	jel.	
Vörös Mátyás, k. r. p. n.	dics.	3	1	3	3	2	2	1	2	2	1	2	—	1	1	e.-r.	

Kimaradtak: Ross Gyula, Rziha Emil, Ulrich Anselm. — Meghalt: Lipócy Ferenc.

Összesen: 25.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat	
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Földrajz és tört.	Mennyiségtan	Természetan	Bölcsészettan	Testgyakorlat	Rajz	Műténk		
Bánó József	jó	4	2	3	4	4	4	2	4	2	2	2	—	—	e.-r.	
Bingert Ferenc.	jó	5	4	4	4	3	2	5	3	3	4	1	2	—	m.-r.	
Breán Kázmér, k. r. p. n.	dics.	3	1	1	2	2	3	1	3	1	1	—	—	—	e.-r.	
Bujk Béla, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	2	1	1	2	1	1	—	—	1	1	jel.
5. Csorba Pál	dics.	2	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	—	—	—	jel.
Csubák Antal, k. r. p. n.	jó	3	2	2	3	3	2	2	2	1	2	—	—	1	1	e.-r.
Gyóri Ferenc	dics.	3	1	3	4	4	3	1	2	1	2	3	—	—	—	e.-r.
Kocsis Lajos, k. r. p. n.	jó	3	1	2	3	4	4	2	3	2	3	—	—	1	1	e.-r.
Laczkó Benedek, sz. f. r. p. n.	dics.	3	1	3	3	3	3	2	3	1	1	—	—	—	—	e.-r.
10. Lászlófi László	jó	4	3	3	4	4	4	2	4	2	4	2	—	—	—	e.-r.
Majoros József, k. r. p. n.	dics.	3	1	1	3	3	3	1	2	1	2	—	—	2	1	e.-r.
Machleid Gyula	dics.	2	2	1	3	2	2	2	1	2	2	1	1	—	—	jel.
Millmann Sándor	jó	4	3	4	4	4	4	3	4	3	4	3	—	—	1	e.-r.
Nyilassi Károly, k. r. p. n.	dics.	3	2	2	3	3	3	2	3	1	2	—	—	1	1	e.-r.
15. Országh Péter	jó	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	2	—	—	—	e.-r.
Rabcsányi István	dics.	2	1	1	3	2	2	1	1	1	2	1	—	—	1	jel.
Rossnagl Imre, k. r. p. n.	dics.	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	—	—	2	1	kit.
Sarang József, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	3	1	1	2	1	1	—	—	2	—	jel.
Schmidt Agoston, k. r. p. n.	dics.	3	2	1	3	3	1	2	1	1	2	—	—	2	1	e.-r.
20. Sebes János, k. r. p. n.	dics.	3	1	3	3	2	3	3	2	2	3	—	—	1	1	e.-r.
Szent-Gály Béla	dics.	3	1	2	3	3	2	1	2	1	2	—	—	—	1	e.-r.
Szóke Agoston	jó	4	3	3	3	4	4	3	4	2	2	1	—	—	—	e.-r.
Tergina Béla	jó	4	3	3	4	3	3	4	3	4	4	3	—	—	—	e.-r.
Ulrich László, ism.	jó	4	4	2	4	2	2	2	3	3	4	3	—	—	—	e.-r.
25. Veress Sándor, k. r. p. n.	dics.	4	2	1	4	4	4	2	4	2	3	—	—	2	—	e.-r.
Wutz Albert, k. r. p. n.	péld.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	—	1	—	kit.

Meghalt: Halász Vilmos, k. r. p. n. -- Kimaradtak: Léderer Sándor, héb., Schillinger Bernát, héb.

Összesen: 29.

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak											Általános sorozat		
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Földrajz és tört.	Természettan	Mennyiségtan	Vegytan	Testgyakorlat		Rendkívüli tantárgyak	
														Rajz	Műének
Andreánszky J., sz. f. r. p. n.	dics.	4	3	4	4	4	3	4	3	4	4	—	—	—	e.-r.
Balassy Vencel, sz. f. r. p. n.	dics.	3	2	4	3	3	4	2	1	2	3	—	—	—	e.-r.
Blaskovics Antal	jó	4	3	4	4	4	4	2	3	3	3	3	—	2	e.-r.
Csulyok Béla	dics.	3	2	2	2	3	2	4	2	2	2	3	—	—	e.-r.
5. Fiala János	törv.	3	3	3	4	3	2	2	3	3	3	3	—	1	e.-r.
Járvás József	dics.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	3	—	—	kit.
Kocsiss Antal	jó	5	4	4	4	5	3	2	3	4	4	3	—	—	m.-r.
Pásthly József	jó	5	4	2	4	5	4	4	3	3	4	2	—	1	m.-r.
Spitzer Imre, héb.	jó	4	3	3	4	4	3	3	3	4	3	3	—	—	e.-r.
10. Stupek Lipót, sz. f. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	3	2	2	2	2	2	—	—	—	jel.
Szabó Ferenc	dics.	3	2	3	3	4	4	2	2	2	3	3	—	—	e.-r.
Szabó János	jó	4	3	4	4	4	4	2	2	3	3	3	—	1	e.-r.
Szabó József	dics.	2	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	—	—	jel.
Szabó Károly	dics.	2	1	1	2	3	1	1	1	2	2	3	—	1	jel.
15. Szűcs Lajos	jó	5	2	2	4	5	2	2	2	3	4	2	—	—	m.-r.
Tóth Dezső	péld.	3	1	2	2	3	2	1	1	3	2	1	—	—	e.-r.
Tóth Géza	jó	5	3	3	4	5	4	2	3	4	4	3	—	—	m.-r.
Uhrin Endre	törv.	3	4	3	2	3	3	1	3	3	3	1	—	—	e.-r.
Uhrin Imre	törv.	4	3	1	4	4	4	1	3	3	3	1	—	—	e.-r.

Összesen: 19.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Földrajz és tört.	Természettud.	Mennyiségtan	Tudgyakorlat	Rajz	Műének	
Arnold Endre	péld.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3	—	—	kit.
Bagi László	jó	3	2	3	3	4	4	4	3	3	3	—	—	e.-r.
Bánó Antal	jó	4	2	3	4	4	4	3	3	4	2	—	—	e.-r.
Bencsik Antal	törv.	3	2	3	3	4	4	4	3	3	3	—	—	e.-r.
5. Csősz Pál	jó	4	2	4	4	4	4	4	4	4	3	—	—	e.-r.
Erdélyi Ferenc	jó	3	2	1	3	3	3	4	2	3	1	—	1	e.-r.
Fodor Antal	jó	3	1	3	3	2	4	3	2	2	—	—	—	e.-r.
Hajagos Béla	dics.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	kit.
Hirsch Pál, héb.	jó	2	1	1	3	2	2	2	1	3	2	—	—	e.-r.
10. Kecskeméti Sándor, héb.	dics.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	kit.
Klein Miksa, héb.	dics.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	—	—	—	kit.
Neszádelyi József	jó	4	4	3	3	4	4	4	3	4	3	1	—	e.-r.
Ottó Sándor	dics.	2	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1	—	jel.
Rosenfeld Sándor, héb.	jó	1	2	2	1	1	1	2	1	1	3	—	—	jel.
15. Seres László	dics.	3	1	3	3	3	4	3	3	3	2	—	—	e.-r.
Steiner József, héb.	dics.	3	3	4	3	3	2	4	3	3	3	—	—	e.-r.
Szekeres Antal	jó	4	4	4	4	4	4	4	3	4	1	—	—	e.-r.
Szvidrony Bonifác, sz. f. r. p. n.	dics.	2	1	3	2	3	2	3	2	3	—	—	—	e.-r.
Ungár Ferenc, héb.	dics.	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	—	—	jel.
20. Váczy János	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	—	—	kit.
Virág Rajner, sz. f. r. p. n.	péld.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—	—	—	kit.
Zsigmond Kálmán	jó	4	2	2	4	4	3	4	3	4	3	—	—	e.-r.

Kimaradt: Arany Béla, héb.

Összesen: 23.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erdőesi viselet	Rendes tantárgyak											Általános sorozat		
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Vegytan	Rajz	Testgyakorlat		Művészet	Rendkív. tant.
Barta György	jó	3	2	3	4	4	3	3	3	3	3	1	3	—	e.-r.
Bárkány Gyula	jó	3	2	3	4	3	3	4	3	3	3	2	3	—	e.-r.
Csernus László	dics.	3	2	3	3	2	3	3	3	3	2	3	2	—	e.-r.
Gömöry Sándor	péld.	2	1	2	2	1	2	1	2	1	2	1	1	—	jel.
5. Gyenes Imre	jó	3	2	3	4	2	3	3	2	3	3	2	—	—	e.-r.
Hajagos Gáspár, ism.	dics.	3	2	3	4	3	3	3	3	3	4	3	—	—	e.-r.
Katona János	dics.	3	2	3	4	4	3	3	3	3	3	1	2	—	e.-r.
Kerekes Gyula	jó	4	2	2	4	4	3	3	3	4	3	—	—	—	e.-r.
Kiss József	dics.	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	2	2	—	jel.
10. Kiss Mihály	jó	3	2	1	4	2	3	4	2	2	4	2	—	—	e.-r.
Klatnek Mátyás	dics.	3	2	3	4	1	4	3	3	3	4	2	—	—	e.-r.
Kőváry László, héb.	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	kit.
Kripóczky Gábor	dics.	3	2	3	4	3	3	3	3	3	1	2	—	—	e.-r.
Lővinger Ignác, héb.	dics.	3	2	1	3	1	1	4	2	2	4	2	—	—	e.-r.
15. Sármay József, héb.	dics.	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	—	—	kit.
Steiner Gusztáv, héb.	jó	3	2	2	3	2	1	3	3	3	4	2	—	—	e.-r.
Stern Gyula, héb.	dics.	3	2	1	3	2	2	3	3	2	4	3	—	—	e.-r.
Százdi István	jó	3	2	3	4	4	3	3	3	3	3	3	—	—	e.-r.
Szent-Gály Gyula, öszt. d.	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	1	—	kit.
20. Telebéry Dezső	jó	3	2	2	4	2	2	4	3	3	3	3	—	—	e.-r.
Uhrin Vendel	jó	3	2	2	4	2	2	3	3	3	1	2	—	—	e.-r.
Wiszt József	dics.	2	1	1	3	2	2	2	2	1	3	1	1	—	jel.

Beteg: Kocsis György, ism.

Összesen: 23.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak											Általános sorozat	
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Testgyakorlat	Rajz		Művészet
Acsai Antal	péld.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	3	3	2	kit.
Ádám József	dics.	5	2	3	5	5	3	3	4	4	3	1	3	m.-r.
Bagi József	törv.	4	2	4	4	4	3	3	4	3	3	4	—	e.-r.
Berta Ferenc	jó	4	2	4	4	4	4	3	3	4	3	4	—	e.-r.
5. Gál Pál	jó	5	3	3	5	5	3	3	3	4	3	1	1	m.-r.
Gyenes Elek	jó	4	2	3	3	2	4	4	4	3	3	4	1	e.-r.
Haulik Károly	jó	4	1	3	4	4	2	3	4	4	2	2	—	e.-r.
Kecskeméti Zsigmond, héb.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	3	—	kit.
Klauber Salamon, héb. . .	dics.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	3	4	—	kit.
10. Kovács János	péld.	2	2	1	2	2	1	1	3	1	—	2	—	jel.
Máté József	jó	4	2	4	4	4	3	3	4	4	3	3	—	e.-r.
Schönwald Károly, héb. . .	péld.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3	3	—	kit.
Szabó Pál	péld.	2	1	1	2	1	1	1	2	1	3	1	1	kit.
Török Béla	törv.	4	2	4	4	3	4	4	3	4	3	4	—	e.-r.
15. Ujváry Gergely	dics.	3	1	2	3	3	2	2	2	4	2	1	1	e.-r.

Kimaradtak: Horváth Pál, ismétlő és Gassich Lehel.

Összesen: 17.

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak												Általános sorozat
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számt. és mézl. mért.	Természettud.	Szépíráás	Rajz	Testgyakorlat	Műének	
Bagi Gyula	törv.	5	2	4	4	5	3	4	4	3	4	3	—	m.-r.
Barakkó Miklós	törv.	3	2	4	3	4	2	4	4	3	3	3	—	e.-r.
Biró Ádám	jó	5	3	5	4	5	2	4	4	3	3	3	2	m.-r.
Bite László	dics.	2	1	2	2	3	2	2	2	3	2	3	2	jel.
5. Blaskovics L., ág. v.	törv.	5	2	5	5	4	2	4	4	3	3	3	1	m.-r.
Blau Jenő, héb.	dics.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	4	3	—	kit.
Brett Gusztáv, héb.	dics.	3	1	3	2	1	3	3	2	2	3	3	—	e.-r.
Csabay Antal	dics.	3	1	4	2	3	2	2	3	3	3	3	—	e.-r.
Csász László	jó	5	3	5	5	5	5	4	5	3	2	3	—	m.-r.
10. Farkas Menyhért	jó	5	3	4	5	5	4	5	5	4	3	2	2	m.-r.
Fehér Sándor	jó	3	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	e.-r.
Füleki Lajos	péld.	3	1	3	3	3	1	2	2	3	2	3	2	e.-r.
Gallé Antal	törv.	4	3	4	4	4	2	4	4	3	3	2	—	e.-r.
Geday Sándor	jó	4	2	4	4	4	2	4	4	2	3	1	2	e.-r.
15. Goldhammer Gásp., héb.	péld.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	3	—	kit.
Imre Pál	jó	5	3	5	5	4	3	5	5	3	3	1	1	m.-r.
Ivicz Imre	dics.	4	2	4	4	4	4	3	4	2	2	3	—	e.-r.
Kerekes József	dics.	3	1	3	3	3	2	3	2	1	1	2	1	e.-r.
Király Gáspár	jó	3	2	3	1	3	1	2	2	3	3	3	2	e.-r.
20. Kósa János	törv.	6	3	6	5	5	4	5	4	3	4	3	—	h.-r.
id. Lusztig Mihály, héb.	dics.	3	3	3	3	2	2	4	2	2	3	3	—	e.-r.
ifj. Lusztig Mihály, héb.	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	—	kit.
Máté László	jó	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	—	e.-r.
Oláh Sándor	péld.	1	1	1	2	1	1	1	1	3	3	2	1	kit.
25. Oszmann Mór, héb.	dics.	3	3	3	3	2	3	3	4	3	3	3	—	e.-r.
Rákits Mihály, g. k. v.	jó	3	1	4	4	4	4	3	4	2	2	3	—	e.-r.
Révay László	jó	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	2	—	e.-r.
Sáfár György	törv.	6	4	6	5	6	3	4	4	2	2	3	—	h.-r.
Schwarz Dániel, héb.	dics.	3	4	2	3	2	2	3	2	3	3	3	—	e.-r.
30. Schwarz Ignác, héb.	dics.	3	4	3	4	2	2	3	3	3	2	1	3	e.-r.
Silbiger Herman, héb.	dics.	3	2	2	3	2	2	4	2	4	4	3	—	e.-r.
Steiner Béla, héb.	jó	2	1	3	2	2	2	3	3	2	3	3	—	e.-r.
Steiner Sámuel, héb.	dics.	2	1	2	2	2	2	3	2	3	4	3	—	jel.
Titserits József	jó	4	4	4	4	4	4	4	4	3	2	3	—	e.-r.
35. Ugrik Géza, ág. v.	jó	4	2	4	4	4	4	3	3	4	4	2	—	e.-r.

Kimaradtak: Kovács Sándor, ism., Prunkl János, Strasser Mór, héb., Szabó József, Szabó Pál.

Összesen: 40.

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak													Általános sorozat
		Szorgalom	Hitman	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számít. és nézal. mért.	Természettud.	Szépirod.	Rajz	Testgyakorlat	Művészet		
													Művészet	Rendk. tant.	
Banó Gergely	dics.	3	3	3	4	2	2	2	2	2	2	3	1	e.-r.	
Bálint Károly	törv.	6	3	4	6	6	5	5	4	3	4	3	—	h.-r.	
Bende Jakab	dics.	4	3	4	3	4	1	2	4	3	4	3	—	e.-r.	
Biró Gergely	törv.	6	4	5	6	6	6	6	4	3	5	3	—	h.-r.	
5. Biró Pál, ism.	dics.	4	2	4	3	4	4	4	4	2	2	3	2	e.-r.	
Bite Gergely	törv.	5	3	5	5	4	3	5	4	3	4	3	—	m.-r.	
Blasz Ede	jó	5	4	4	5	2	3	5	5	3	3	3	—	m.-r.	
Bodri Mihály	péld.	2	1	2	3	2	1	1	1	2	3	3	1	jel.	
Bódogh Ferenc	dics.	3	2	3	4	2	2	3	1	2	3	3	—	e.-r.	
10. Braun Salamon, héb.	jó	3	3	3	3	2	1	4	2	2	3	btg	—	e.-r.	
Buttinger Imre, ism.	jó	5	4	4	5	4	5	5	4	3	2	3	—	m.-r.	
Csillag Antal	törv.	5	3	4	5	3	5	5	4	3	5	3	—	m.-r.	
Csász József	törv.	4	3	4	4	4	4	3	4	3	3	3	—	e.-r.	
Dobos Antal	jó	4	2	4	4	3	4	4	4	3	3	3	2	e.-r.	
15. Dömötör Dezső	dics.	2	1	2	2	1	3	2	1	2	3	3	—	jel.	
Dömötör Zoltán	péld.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	3	1	kit.	
Farkas László	dics.	5	4	4	5	5	2	3	4	4	5	3	4	m.-r.	
Ferenczi Pál	törv.	4	3	4	4	4	3	4	4	3	3	3	—	e.-r.	
Festő Imre	törv.	5	4	4	5	4	4	5	4	3	3	2	—	m.-r.	
20. Hacker Sándor, héb.	péld.	2	3	2	1	1	1	2	1	1	3	3	—	jel.	
Haulik Béla	törv.	6	4	5	6	5	4	5	4	3	3	3	—	h.-r.	
Kalapos Vilmos	dics.	4	3	4	4	4	4	4	3	2	3	fm	—	e.-r.	
Keckeméti Lajos, héb.	péld.	2	3	2	2	2	1	2	2	2	3	btg	2	jel.	
Keckeméti Lipót, héb.	péld.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	3	—	kit.	
25. Kerekes Gáspár, ism.	dics.	4	3	4	4	3	3	4	4	3	1	3	1	e.-r.	
Kerekes János	törv.	4	4	4	4	4	2	4	4	3	2	3	2	e.-r.	
Kiss Gáspár	törv.	6	4	4	6	6	5	5	5	3	3	3	—	h.-r.	
Kiss József, ism.	törv.	4	3	4	4	4	3	4	4	3	3	3	—	e.-r.	
id. Kovács István	jó	4	3	4	4	4	3	4	4	3	4	3	—	e.-r.	
30. ifj. Kovács István	dics.	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	3	2	jel.	
Kósa János	jó	4	2	4	4	4	3	4	4	3	3	3	—	e.-r.	

A tanulók nevei	Erkölcsi viselet	Rendes tantárgyak											Általános sorozat		
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számít. és nézlméért.	Természettan	Szépíráás	Rajz	Testgyakorlat		Műnének	Rendkv. tant.
Lakatos Ferenc	péld.	2	2	2	2	2	1	2	3	2	2	2	—	jel.	
Lichtner Márton, héb.	dics.	4	3	4	4	2	3	3	4	1	3	3	—	e.-r.	
Mezey János, ism.	jó	4	3	4	4	3	2	3	3	3	1	3	—	e.-r.	
35. Molnár József	törv.	6	4	5	6	6	5	6	6	3	3	3	—	h.-r.	
Nagy Gáspár, ism.	törv.	4	4	4	4	2	2	4	2	3	1	3	—	e.-r.	
Niemczyk Károly	jó	3	3	4	3	2	2	3	3	2	2	1	—	e.-r.	
Pataky Antal	dics.	3	2	4	3	2	3	4	2	3	3	3	1	e.-r.	
Rabcsányi Lőrinc	törv.	6	4	5	6	5	5	6	5	4	5	3	—	h.-r.	
40. Reiner Vilmos, héb.	péld.	3	3	3	3	2	1	2	2	1	2	3	2	e.-r.	
Rimóczi Ferenc	törv.	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	—	e.-r.	
Sándor Márton	jó	5	4	5	4	5	4	4	4	4	3	3	—	m.-r.	
Schlosser Mátyás	péld.	2	1	2	2	1	2	2	3	2	3	3	—	jel.	
Schwarz Vilmos, héb.	jó	3	3	3	2	1	3	3	3	1	2	3	1	e.-r.	
45. Sekulesz Adolf, héb.	dics.	2	2	2	3	1	1	2	2	1	4	3	—	jel.	
Spieler Jenő, héb.	péld.	2	2	1	2	1	1	1	2	1	2	3	1	jel.	
Szabó László	jó	3	2	4	3	2	2	3	2	3	3	3	—	e.-r.	
Szalay Antal, ism.	törv.	5	3	4	5	4	2	5	5	3	1	3	1	m.-r.	
Szóke János	dics.	3	2	3	4	2	2	2	3	3	4	3	1	e.-r.	
50. Tasi Péter	jó	6	3	4	5	6	3	4	4	3	4	3	—	h.-r.	
S. Tóth László	péld.	3	1	3	3	4	2	2	4	2	2	3	—	e.-r.	
Tóth Mátyás	péld.	3	2	3	4	3	3	3	2	3	3	3	1	e.-r.	
Újvári Imre	törv.	6	4	5	6	6	3	4	5	3	4	3	—	h.-r.	
Újvári János	törv.	6	4	5	6	5	3	6	5	3	3	3	—	h.-r.	
55. Űri Imre, ism.	törv.	5	4	4	5	5	3	5	5	3	1	3	1	m.-r.	
Varga Pál	dics.	3	1	3	2	3	1	2	3	2	4	3	—	e.-r.	
Ulaszák János	törv.	6	4	5	6	5	4	6	4	4	3	3	—	h.-r.	
Zsivkovics Antal	törv.	5	4	4	5	4	3	5	4	3	5	3	—	m.-r.	

Kimaradtak: Agócs Mihály, Faragó Péter, Golovics Dániel, Österreicher Rudolf, ism., Szabó Mihály.

Összesen: 63.

Francia nyelvet tanultak:

- VII. oszt. Machleid Gyula kit.
 V. oszt. Hajagos Béla kit.
 IV. oszt. Gyenes Imre jel., Kőváry László, Sármay József kit.
 III. oszt. Klauber Salamon kit., Máté József jel.
 II. oszt. Goldhammer Gáspár, Oszmann Mór, Schwarz Dániel jel. előmenetellel.

Gyorsírást tanultak:

- VIII. oszt. Kopesányi Jakab, k. r. p. n., Szegess Mihály, k. r. p. n. kit.
 VII. oszt. Bingert Ferenc, Bujk Béla, k. r. p. n., Machleid Gyula, Rosznagl Imre, k. r. p. n. kit.
 VI. oszt. Járvás József kit.
 V. oszt. Fodor Antal, Hajagos Béla, Kecskeméti Sándor, Rosenfeld Sándor kit.
 IV. oszt. Csernus László jó, Gömöry Sándor kit., Katona János jel., Kőváry László, Lóvinger Ignác, Sármay József kit., Steiner Gusztáv jel., Telebéry Dezső, Wiszt József jó.
 III. oszt. Haulik Károly, Kecskeméti Zsigmond, Klauber Salamon, Schönwald Károly jó előmenetellel.

Zenét tanultak:

- VIII. oszt. Gótsch Antal, Markos Imre, k. r. p. n., Randweg Mihály, k. r. p. n., Schernpecher József, k. r. p. n., Vörös Mátyás, k. r. p. n. kit.
 VII. oszt. Breán Kázmér, k. r. p. n., Machleid Gyula, Schmidt Ágoston, k. r. p. n. kit.
 VI. Blaskovics Antal, Fiala János, Szabó Károly kit.
 V. oszt. Hirsch Pál kit.
 IV. oszt. Gyenes Imre, Kőváry László, Sármay József, Szent-Gály Gyula kit.
 III. oszt. Gyenes Elek, Klauber Salamon kit.
 II. oszt. Fehér Sándor kit.
 I. oszt. Niemczyk Károly, Pataky Antal kit, Schwarz Vilmos jel. előmenetellel.

IX.

Statistikai kimutatás.

Osztály	Az 1875/6. tanévre felvételtek					Az év végeig maradt	A tanév végeig megmaradt tanulók											Észrevételek			
	az előbbi osztályból	mint ismétlők	összesen	kimaradt	meghalt		Vallás szerint				Nemzetiség szerint	Előmenetel szerint					Vizsgát nem tett		Beteg	Összesen	
							r. k.	g. k.	ág. vall.	izr.		magyar	külföldi	jeles	I. rendű	II. rendű					III. rendű
I.	54	9	63	5	—	58	49	—	—	9	58	2	9	27	10	10	—	—	—	58	A tanuló ifjúság száma 1873/74-ben . 198 1874/75-ben . 222 1875/76-ban . 239
II.	40	—	40	5	—	35	21	1	2	11	35	4	2	21	6	2	—	—	—	35	
III.	16	1	17	2	—	15	12	—	—	3	15	4	2	7	2	—	—	—	—	15	
IV.	21	2	23	—	—	23	18	—	—	5	23	3	3	16	—	—	—	—	1	23	
V.	23	—	23	1	—	22	16	—	—	6	22	6	3	13	—	—	—	—	—	22	
VI.	19	—	19	—	—	19	18	—	—	1	19	1	3	11	4	—	—	—	—	19	
VII.	28	1	29	2	1	26	26	—	—	—	26	2	5	18	1	—	—	—	—	26	
VIII.	25	—	25	3	1	21	21	—	—	—	21	4	10	7	—	—	—	—	—	21	
Összesen :	226	13	239	18	2	219	181	1	2	35	219	26	37	120	23	12	—	1	219		

X.

Az 1875/6. tanévre kitűzött pályakérdések.

I. Kecskemét város tek. községtanácsa által alapított „Széchenyi-dij“-ra a következő magyar történelmi kérdés tüzetett ki:

„Soroltassanak el a török hatalom hanyatlásának okai a 17-ik században s adassék elő hazánk fölszabadulása annak járma alól.“

A kijelölt határidőre három e nemű dolgozat érkezett be, melyeket a bírálók átalában jóknak találtak.

Érdem szerint legjobbnak íteltetett Biró János 8 oszt. tanuló műve s jutalmul a Széchenyi-díjt, 30 o. é. forintot nyerte.

Második helyre érdemesítették Dékány László 8 oszt. tanuló műve; jutalma tek. Machleid Alajos gyógyszerész úr 2 db. aranya.

Dicséretre méltónak ítélte a bíráló választmány Rabesányi István 7. oszt. tanuló dolgozatát.

II. A kaszinói díjra egy magyar történelmi beszély tüzetett ki „Péter király“ címmel.

Beérkezett két dolgozat, melyek közül Bauer Lénárd, k. r. p. n. 8. oszt. tanuló műve nyerte el a pályadíjat, 20 o. é. forintot.

III. Néhai Zsiga Alajos k. r. tanár által alapított u. n. „Zsiga-dij“-ra a következő pályakérdés tüzetett ki:

„Mutattassék ki a történelemből példákkal, hogy a népek erkölcsi romlottsága országok bukását vonja maga után.“

A beadott két pályamű közül a bizottság egyhangúlag Karsay János, k. r. p. n. 8. oszt. tanuló dolgozatát ítélte a 25 o. é. forintnyi „Zsiga-dij“-jal jutalmazandónak.

IV. Költői dolgozatul kitűzetett egy leiró költemény „A temető halottak estéjén“ címmel mértékes rimes versekben.

A benyújtott hat dolgozat közül Breán Kázmér, k. r. p. n. 7. oszt. tanuló műve nyerte el az első jutalmat, tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző és tek. Fekete István ügyvéd urak 2 db. aranyát.

Ross Gyula 8. oszt. tanuló költeménye t. S. Kovács László úr 5 o. é. forintjával jutalmaztatott.

V. Szépészeti fejtegetésül Vörösmarty Mihály „Az árvizi hajós“ című balladáját tüzte ki a bizottság.

Beadatott két fejtegetés s mindkettő jutalomra méltónak találtatott.

Az első jutalmat, tek. Bogoss Endre törvényszéki bírós t. Tassy László urak 2 db. aranyát Karsay János, k. r. p. n. 8. oszt. tanuló nyerte.

A második díjat, t. Tóth László nyomdász úr 1 db. aranyát Ross Gyula 8. oszt. tanulónak ítelték oda a bírálók.

VI. Tek. Kada Elek ügyvéd s tek. Tassy Pál jogakadémiai tanár urak 2 db. aranyat tűztek egy szabadon választott tárgyú beszélyre.

Beérkezett két dolgozat; a pályadíjt kitűző urak Szabó Ferenc 6. oszt. tanuló „A fényűzés következhesei“ című beszélynek ítélék oda a jutalmat.

VII. Nt. Budavári kal. József nyitrai k. r. tanár úr 1 db. arany jutalmat tűzött ki egy költeményre, mely ft. Horváth Cyrill egyetemi tanárt vigasztalja barátjának, néhai Toldy Ferencnek elhunya fölött.

Két „Vigaszdal“ adatott be; Bauer Lénárd k. r. p. n. költeménye a kitűzött 1 db. aranyra, Ross Gyula 8. oszt. tanuló műve pedig dicséretre méltattott.

XI.

Tanodai közlemények.

A tanulók összeírása 1875. évi szeptember hó 28., 29. és 30-án ment végbe. Az 1875/6-ki tanév október hó 1-én ünnepélyes „Veni Sancte“-vel nyitattott meg. Október 2. és 3-án tartattak a pót- és javítási vizsgálatok; 4-én, mint ő cs. és apost. kir. Fölségének magas neve ünnepén jelen volt a tanári testület s a tanuló ifjúság az anyatemplomban tartott diszes istentiszteleten. Október 6-án kezdődtek a rendes előadások.

Az iskolai törvények kétszer, u. m. október és március hó elején kellő magyarázat, intés és buzdítás mellett olvastattak fel.

A tanári értekezletek és tanácskozmányok a vallás s közoktatási magy. kir. magas Ministerium 1874. évi július hó 2-án 6672. sz. a. kelt rendelete által kitűzött időszakokban meg voltak tartva; tárgyaikat részént a tananyag módszeres beosztása, illetőleg a tantervnek az oktatás követelményei szerint pontos egybevágó részletezése, részént a tanítás menetének s az összes tanuló ifjúság haladásának ellenőrzése és kimutatása iránt felmerült kérdések képezték. Mindezen értekezletek jegyzőkönyvei hitelesített másolatokban az illető fensőbb tanhatósághoz felküldettek.

November hó 8-án hirdettettek ki az 1875/76. tanévre kitűzött pályakérdések és jutalmak, a beadandó pályamunkák határnapjául april hó 15-ke tűzetett ki.

Február hó 5-én a tanári testület a tanuló ifjúsággal együtt részt vett azon ünnepélyes gyász istentiszteleten, mely a jobblétre szenderült legnagyobb hazafi Deák Ferencért az anyatemplomban tartatott; de hogy maga részéről is lerójjja a haza bölese iránti kegyeletének adóját, február hó 19-én saját temp-

lomában is megtartotta érette az engesztelő istenitiszteleket; a nagy gyászmisét teljes papi segédlettel főt. Erdősi Imre úr, a kegyes tanítórendi ház főnöke énekelte, a mellékoltároknál pedig az intézet áldozár-tanárai mutattak be szep-
lőtelen áldozatot a Mindenhatónak nagy elhunytunk lelke üdvéért; a koszorú-
kal feldiszitett gyászravatalt 12 tanuló magyar diszruhában környezte; az isteni
tisztelet alatt a gymnasiumi énekkar működött; a helyi hatóságok s a taníté-
zetek képviselőin kívül szép számú közönség volt jelen. Az elvégzett „Libera
me“ után mind a közönség, mind a tanuló ifjúság a gymnasium nagy termébe vo-
nult, hol az igazgató-tanár emlékbeszéddel parentált a boldogultnak, kinek
befátyolozott arcképe alatt az ifjúság borostyánkoszorúja függött, fehér szalagán
e fölirattal: „A kecskeméti r. kath. főgymn. ifjúsága Deák Ferencnek. 1876.“
Emlékbeszéd után Schernpecher József, Ross Gyula és Bauer Lénárd kegyes
tanítórendi papnövendékek, 8. oszt. tanulók ez alkalomra készített gyászkozte-
ményeiket olvasták föl, közben-közben zengvén a gymnasiumi énekkar gyász-
dalai. A terem gyászdiszítését emelte az egyik ablakban fölállított csinos tran-
SPARENT, melyet Erdélyi Ferenc úr ezen alkalomra készített. — Áldás az ün-
nepeltnek poraira!

Az írásbeli érettségi vizsgálatok május hó 30., 31. és június hó 1. és 2-án, a
szóbeliek pedig június hó 16-án és 17-én ngs. s főt. dr. Lutter Nándor, kegyes
tanítórendi kormánysegéd, helyettes főigazgató s közoktatási tanácsnok úr elnök-
lete alatt tartattak meg. Jelen volt e vizsgálatokon főt. dr. Somhegyi Xav.
Ferenc, kegyes tanítórendi tartományfőnök s egyetemi tanár úr is. 21 tanuló
közül kitüntetéssel érettnak nyilvánított 8, érettnak 13; 13 lép szerzetes-
tanári, 1 papi, 1 tanári, 3 jogi, 1 mérnöki s 2 gazdasági pályára.

Június hó 3-án tartatott meg számos és diszes közönség részvéte mellett
a nyilvános vizsgálat a szavalás-, zene- és műénekből, vége felé olvastatott a
pályázatok eredményéről szóló jegyzőkönyv, ugyanakkor bontattak föl a pálya-
díjakat nyert tanulók jelítség levelei is.

Az évi nyilvános vizsgálatok június 6-án vevén kezdetüket; ugyanazon hó
27-éig folytattattak. Magántanulók vizsgálatai június hó 28-án lőnek megtartva.

Június hó 30-án ünnepélyes „Te Deum“ s igazgatói zárbeszéd után a pá-
lyadíjak, jutalmak s az érdemsorozat kiosztásával fejeztetett be a tanév.

A rajzot tanuló ifjak buzdítására megemlítjük itt, hogy a vallás és köz-
oktatási m. k. magas Ministerium által pártfogolt és az országos középtanodai
tanáregylet által 1875-ik augusztus 5-től 10-ig Budapesten rendezett első orszá-
gos rajzkiállítás alkalmával a bíráló bizottság ítélete alapján a kecskeméti róm.
kath. főgymnasiumot mértani rajzaiért elismerő okmánynyal tisztelte meg; mi
Pataky Imre rajztanár úr ernyedetlen buzgalmának köszönhető.

XII.

Segély- és ösztöndijak.

Örökemlékű gr. Koháry István s más nemeskeblű ifjúságbarátok bőkezűsége által örökített alapítványok kamataiból 16 szegényebb sorsú szorgalmas és jóviseletű tanuló kapott segélyt.

A tanév elején ugyanezen alapítványok kamataiból 53 forint 12 kr. értékű tankönyvek osztattak ki a szegényebb tanulók közt.

Mária Terézia-féle évi 120 forintos ösztöndijban részesül Szent-Gály Gyula 4. oszt. tanuló.

Ő nagyméltósága Peitler Antal váci püspök úr 50 firtos ösztöndiját Járvás József 6. oszt. tanuló élvezi.

Bold. eml. Hoffmann János prépost, kecskeméti lelkész ösztöndijának részese jelenleg Rabcsányi István 7. oszt. tanuló.

Fektor József prépost, volt kecskeméti lelkész által alapított ösztöndijban (24 frt.) részesül Szabó Ferenc 6. oszt. tanuló.

Mgs. Horváth Döme úr ösztöndiját (20 forintot) Révay László 2. oszt. tanuló kapta.

Bold. eml. Major János alapítványának (40 frt.) kamata (2 frt.) Gömöri Sándor 4.,

Ipaes Szabó Imre és H. Kovács Anna által alapított ösztöndij (10 frt.) pedig Kiss József 4. oszt. tanulónak adatott.

Ngs és főt. Bogyó Pál apát, esperes és plébános úr szivességéből két példás viseletű s a hittanban, nemkülönbén a többi tantárgyban kitűnő előmenetelt tanúsított növendék jutalmaztatott, s pedig: Gömöry Sándor 4. s Hajagos Béla 5. oszt. tanulók egy-egy darab arannyal.

Tek. S. Kovács József kir. járásbíró úr által megajánlott 20 forintból öt-öt forintot kaptak: Biró János 8. s Acsay Antal 3. oszt. tanulók, a latin nyelvben tett kitűnő előmenetelért öt-öt forintot pedig Váczi János 5. és Szabó Pál 3. oszt. növendékek, mint példás viseletű s kitűnő tanulók.

Főt. Dr. Csösz Imre kegyes tanítórendi áldozár s nyitrai főgymnasiumi igazgató úr aranya Kovács János 3. oszt. jeles tanulónak adatott.

Tek. Kovács József kir. törvényszéki bíró 5 forintját Katona János 4. oszt. tanuló, mint jeles rajzoló kapta.

Tek. Dr. Kocsis József 5 forintját pedig Rabcsányi István 7. oszt. tanuló a mennyiségtanban tanúsított kitűnő előmenetelért.

Tek. Horváth Béla kir. alügyész úr 2 db. ezüst tallérja s 1 huszasa

Váci János 5. és Gömör Sándor 4. oszt. tanulóknak íteltetett oda a német nyelvben tett kitűnő előmenetelért.

Hálás köszönet a hazai nevelés- és oktatásügy nemeskeblű barátainak!

XIII.

Tanodai segédszerek és szerelvények.

a) A gymnasiumi könyvtár számára szereztettek a „Magyar nyelvőr“ s a „Magyar tanügy“ c. füzetek, továbbá a „Tanáregyleti közlöny“, „A földrajzi közlemények“, a „Századok“ s a „Műegyetemi Lapok“ című folyóiratok. — „A keresztény vallás isteni eredete és szükséges volta korunk tévelyeivel szemben.“ Koszorúzott pályamű. Irta Dr. Bitá Dezső. — A „Repertorium f. Experimental-Physik, f. physikalische Technik, mathematische u. astronomische Instrumentenkunde v. Prof. Dr. Carl.“ — „Die Oesterreichisch ungarische Monarchie“ Geographisch-statistisches Handbuch mit besonderer Rücksicht auf politische und Culturgeschichte. V. Professor Dr. Friedrich Umlauf. — „Adrian Balbis Allgemeine Erdbeschreibung“ V. Dr. Carl Arendts: — Friedrich Lübkers R'eallexicon des classischen Alterthums für Gymnasien. 1874.

Ajándékoztattak:

A vallás és közoktatási magy. kir. magas Ministerium részéről „Rövid utasítás a meteorologiai m. kir. központi intézet munkatársai számára.“ Budapest, 1876.

A tek. magy. tud. Akademia részéről: „Almanach.“ (1875.—1876.) „Értesítő.“ (VIII. 10—17., IX. 1—17., X. 1—6.) „Név és tárgymutató az Értesítő I—VIII. évfolyamához.“ „Akademiai könyvjegyzék.“ „Nyelvtud. értek.“ (IV. 3—10., V. 1—9.) „Történettud. értek.“ (IV. 1—6., V. 1—6.) „Társadalmi értek.“ (II. 12., III. 1—9., IV. 1—3.) Természettud. értek.“ (V. 1—11., VI. 1—12., VII. 1—2.) „Mathemat. értek.“ (III. 2—8., IV. 1—2.) Nyelvtud. közl.“ XI., XII. 1. 2.) „Mathemat. közl.“ (IX.—XI.) „Archaeolog. közl.“ (IX. 2., X. 1.) Monum. Hung.“ (I. oszt. XXIII., XXIV., XXV. — II. oszt. XXII., XXVII., XXXIII. — III. oszt. II., III. — IV. oszt. I., II., III.) „Monum. archaeolog.“ (II. 2., III. 1.) „Archivum Rákocz.“ (1. oszt. IV.) „Magy. tört. tár.“ (XIX., XX., XXI.) „Név és tárgymutató a törökm. tört. eml. I—VII. kötetéhez.“ Kalesbrenner „Magyarorsz. hártagombái.“ (III.) „Évkönyv.“ (XIV. 3., 4., 5., 6., 7. db.) Szinnyei „Hazai és külföldi folyóiratok m. tud. repertoriuma.“ (I. oszt. I. — II. oszt. I.) Matlekovics „A vasúti különbözeti viteldijak.“ Budenz „Magyar-ugor szótár.“ (II. f.) „Nyelvemléktár.“ (I., II., III.) Petzvall

„Csillagászat.“ „II. Rákóczy önéletrajza.“ „Mátyáskori dipl. emlékek.“ (I.) „Erdélyi országgy. emlékek.“ (I.) Rupp „Magyarorsz. helyr. tört.“ (III.)

A kolozsvári m. kir. Tudomány-egyetem részéről: „Acta Reg. Scient. Universitatis Claudiopolitanae a. 1874. és 1875.“ — Almanach 1875. évről.

Tek. Dömötör Sándor m. k. közjegyző úr részéről: Joannis Laurentii „Phaedri fabularum libri quinque.“ (1.) Herodoti Halicarnassei historiarum libri IX. (3.) Eduard Jahn „Platons Protagoras.“ (1.) Szvorényi József „A görög és római remekirodalom történelmének főbb pontjai.“ (1.) Reisinger János „Állattan.“ (1.) Hunfalvy Pál „Platon munkái.“ (1.)

A tek. kath. egyházközség, Ráth Mór, Aigner Lajos, Zilahy Sámuel, Tettey Nándor pesti könyvtárak urak s a Franklin társulat, valamint több más nemeskeblű adakozó részéről több tankönyv.

Jelentés az ifjúsági könyvtárról.

Az ifjúsági könyvtár részint a nagylelkű adakozók, részint vétel útján a következő munkákkal öregbedett:

Méltóságos Horváth Döme úr ajándéka: „Görög és római Mythologia“ fordította Kis János. „Felelete egy szabad polgárnak a sajtószabadságról irt munkájára egy rabnak.“ „A pártos Jeruzsálem.“ Nagy Ferenc. „Schiller versei“, ford. Soproni Fidler Ferenc. „Külföldi játékszin.“ Több tudósokkal kiadja Bajza József. „Magyarhoni történetek.“ Dierner Endre. Hegedűs Sámuel „Poetai probái“ 2 kötet. „Pásztori vers.“ Peretsenyi Nagy László. Kunoss Versei. Schillers Leben und Werke. Orbán József eredeti meséi és anekdótái. Ódák. Csokonai Franciaország története. Gubernáth Antal. Paraszti Majorság. B. Szabó Dávid. Novellák. Kuthy. Homer Iliása, ford. Vályi-Nagy Ferenc. 2 k. Virgilius Aeneise, ford. B. Szabó Dávid. Frangepán Kristófné. Garay János. Magyar Rythmusok. Benicky. Magyarország történetei. Pajor Antal. Fragmentum Statisticae Graecorum de Disciplina Civium et educatione juventutis. Joannes Ádámi. Virágkosár. Vizi. Lelia, írta Sand György, ford. Récsi Emil. Chateabriand „Csalája.“ Az elbujdosott. P. Horváth Lázár. Dalgyűjtemény. Kovács J. Versei. Fortunatus. Lukács „Henyé hivalkodásai.“ Csorba „Vázlatok.“

Tek. Dömötör Sándor úr ajándéka: Toldy „A magyar szentek legendái.“ Betulia hölgye. Garay. Tükör darabok az ön- és emberismeret világából. Tassy Ede. Anacharsis utazása. 7 k. Homer Iliasa, ford. Szabó István. Az ó-classica irodalom előnyeiről. Szepesi Imre.

T. Erdélyi Ferenc úr ajándéka: Csengei munkái 3 köt. Beszélyek.

Nt. Illésházy János k. r. tanár úr ajándéka: „Hazánk s a külföld“ 1871. évi folyama.

Machleid Gyula VII-ik oszt. tanuló ajándéka: „Az utolsó Szapolyai.“ 4 k. Ábrai Károly. „A kalandor és Kékszakál,“ írta Sue, ford. Halmágyi 3 k. „A kintornás család.“ Tóth Ede.

Léderer Sándor VII. oszt. tanuló ajándéka: „Kazinczy ünnep Magyarországon 1859-ben.“ „A harmadik szomszéd“, 2. k. „Mirza a szép kún leány“, tört. színmű. Újabb színműtár 5-ik füzet.

Acsai Antal III-ik oszt. tanuló ajándéka: „Aranka.“

Haulik Károly III. oszt. tan. ajándéka: „Ne búsulj“, 2 kötet. „A braminok“

A tandíj mellé csatolt húsz krajcárból befolyt összegben a következő művek vásároltattak:

Toldy „A m. költ. kézikönyve“ 5 k. Br. Eötvös „A XIX. század uralkodó eszméi.“ 2 k. Jókai „Emlékeim.“ 2 k. Horváth „Frater György.“ Dóczy „Faust.“

b) A természettani szertár részére szereztettek: Archimedes-féle csavar, mely tengelye körül forgatható s a vizet magasra hajtja, — szinképi készülék Bunsen és Kirchhoff szerint iskolai használatra, — s üres hasáb indigooldatra szinképi kísérletekhez.

c) A vegytani kísérletekhez szükséges többféle kémiszert és anyagot ajándékozott tek. Machleid Alajos gyógyszerész úr.

d) A természetrajz részére szereztettek: Schubert-féle állattani ábrák.

e) Az érem és régipénz gyűjteményét gyarapították: Kecskemét szab. kir. város tek. Tanácsa 1 db. ezüst; 1 db. bronz s 1 db. britannia éremmel, melyeket 1874. évi október hó 6-án Aradon tartott országos honvédegyülés a nemzet 13 vértanúja gyászemlékére veretett. V. Kiss József tanító úr 1 db. ezüstpénzzel s 1 db. régi bankjeggyel; az alsó osztályok növendékei pedig 21 db. ezüst-, 77 db. rézpénzzel, 3 db. óloméremmel s 24 db. régi bankjeggyel.

XIV.

Figyelmeztetés.

A jövő tanév szeptember hó 1-én veszi kezdetét. A nyilvános tanulók szabályszerű felvétele augusztus hó 29, 30 és 31-én történik.

Az 1868/9. évi ápril hó 4-ről 6020. sz. a. kelt vallás- s közoktatási magy. kir. magas miniszteri intézménynek folytán a gymnasium első osztályába szabályszerűen csak a 9-ik évet betöltött, vagy idősb növendék vétethetik fel.

Az ismeretek mértékére nézve kívántatik, hogy az értelmes és folyékony olvasásban, — nyelvtanból az alaktan főbb részeinek az egyszerű, bővített és összetett mondatok ismeretében, feltűnő hibák nélküli, jól olvasható dictando

írásban — s tizes számrendszer tudásában ezerig, a négy alapszámra egész és közösleges törtszámokkal — a felvételi vizsgálaton biztosságot, alaposágot tanusítson.

A felvételi vizsgálat minden a gymnasium első osztályába felveendő ifjúra nézve kivétel nélkül kötelező.

Kelt a kecskeméti kegyes tanítórendi főgymnasiumban 1876. évi június hó 30-án.

Polák Ede s. k.

igazgató.

